

Priručnik
ZA odbranu
prostora

DOPUNJENO
IZDANJE

Predgovor dopunjenom izdanju

Pred vama je dopunjeno izdanje Priručnika za odbranu prostora. Kada smo prethodni tiraž štampali u dve hiljade primeraka, nismo pretpostavili da će se „razgrabiti“ u tako kratkom roku. Drago nam je da smo prepoznali potrebu, na nju adekvatno odgovorili i pružili podršku lokalnim grupama i inicijativama u njihovim naporima da ostvare svoje pravo na grad. Potreba za ovim materijalom je pokazatelj anomalija postojećeg sistema, gde je zadovoljavanje partikularnih interesa najdominatnije, dok se o javnom arbitrarno odlučuje, a prostor za učestvovanje sveden na mesto svakodnevne konfrontacije i političke manipulacije. Bez učešća građana ne može se postići društvena pravda i legitimitet odluka. Stoga, sa stanovišta naše organizacije, čini se da se za značajnije promene moramo zajednički boriti, odnosno da bez kolektivne akcije ne možemo očekivati suštinsku promenu u domenu razvoja gradova koja bi vodila ka većoj demokratizaciji upravljanja, održivosti, transparentnosti i zaštiti javnog interesa. Imajući to u vidu, ovo izdanje dopunjeno je zahvaljujući vrednim sugestijama brojnih saradnika, prijatelja i svih onih koji su Priručnik koristili u naporima da unaprede svoje okruženje. Za nas je to već uspeh, a unapred se radujemo novim pobedama i zajedničkim akcijama!

Okupite ekipu i saveznike

11

RAZMISLITE KO SU SVE LJUDI KOJE OVAJ PROBLEM DOTIČE	12
OBAVESTITE SVE ONE KOJE BI PROBLEM MOGAO DA ZANIMA	14
ORGANIZUJTE OKUPLJANJE ZA SVE KOJI ŽELE DA SE UKLJUČE	16
DOGOVORITE KANALE KOMUNIKACIJE	18
DOGOVORITE SE KO ŠTA RADI	21
USPOSTAVITE FORMALNU I NEFORMALNU EDUKACIJU	24

Sakupite informacije/ proučite problem

28

ŽELITE NA SOPSTVENU INICIJATIVU DA NEŠTO PROMENITE U SVOM KRAJU, A IMATE NAGOVEŠTAJ DA SE PRIPREMA NEKA INTERVENCIJA	30
DONOSI SE PLAN/ODLUKA NEPOVOLJAN/NA PO LOKALNU ZAJEDNICU	40
POČINJU RADOVI KOJE NISTE SLUTILI I NE SVIĐA VAM SE KA ČEMU VODE	54

Intervenišite institucionalno

60

ZAHTEV ZA PRISTUP INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA	62
SLANJE DOPISA OBRADIVAČU PLANOVA ZA VREME IZRADE PLANOVA	65
FORMALNI MEHANIZMI OBRAĆANJA VLASTIMA	67
PODNOŠENJE AMANDMANA NA PREDLOG NEKOG OPŠTEG AKTA ILI URBANISTIČKOG PLANA	76
PREDAJA PRIMEDBI NA NACRT URBANISTIČKOG PLANA TOKOM TRAJANJA JAVNIH UVIDA	79
PRIJAVITE NEPRAVILNOSTI I ILEGALNE RADNJE NADLEŽNOM ORGANU	82
GRAĐANI KAO UČESNICI U UPRAVNOM POSTUPKU I UPRAVNOM SPORU	85

Podignite javnost na noge

92

DAJTE GRUPI IME	94
KONTAKTIRAJTE MEDIJE U SVIM FAZAMA SVOJE BORBE	96
SARAĐUJTE SA MEDIJIMA	99
BUDITE PRISUTNI NA INTERNETU	102
ORGANIZUJTE PROTEST	104
ORGANIZUJTE AKCIJU	109

Imate problem.

Planiraju nepoželjnu gradnju u vašem kraju, uništavaju vam zelenilo, zapuštaju infrastrukturu, tumbaju i mute, a da vas nisu ništa pitali. Šta god da je problem, potrebno je organizovati se, a to pre svega podrazumeva puno improvizacije: treba biti posrednik između onih što im prokišnja krov i onih što im izbija iz podruma; treba steći samopouzdanje kada govorimo o geodeziji iako do pre 10 dana nismo znali za tu nauku; treba se rvati sa investitorima i opštinarima uz sve naše svakodnevne brige i probleme. I pored svog dovijanja, budženja i specifičnih situacija - postoje neki koraci koji vam mogu pomoći u lokalnom organizovanju.

Okupite
ekipū i
saveznike

Razmislite ko su sve ljudi koje ovaj problem dotiče

Stavite na papir ko su sve ljudi koji su direktno pogođeni problemom - stanari zgrade/bloka, vlasnici lokalnih radnji, roditelji sa malom decom, penzioneri, radnici u obližnjoj poslovnoj zgradi, vlasnici pasa, komšinica koja živi preko puta, upravnik zgrade, zakupac stana sa prvog sprata itd. Važno je razumeti ko bi se i iz kojih razloga želeo uključiti u zajedničke akcije.

Popišite i sve one koje ovaj problem može profesionalno, aktivistički ili altruistički da zanima - oni mogu biti važni saveznici u borbi - bilo da su organizacije koje vam mogu dati konkretne resurse, institucije koje su nadležne, stručnjaci koji se bave stvarima vezanim za vaš problem, mediji koji prate određene teme, privatnici koji bi mogli da pomognu.

NIJEDAN SAVEZNIK NIJE PREMALI!

Obavestite sve one koje bi problem mogao da zanima

Kada saznate ko bi mogao da bude zainteresovan za ono što se dešava ili što ste naumili, obavestite ga. Do konkretnih pojedinaca se dolazi direktno, ali treba obavestiti i širu zajednicu/komšiluk. To može biti vrlo kratko obaveštenje o tome:

* **šta je problem** (odgovoriti na pitanja - gde, kada, zbog čega);

* **zbog čega je taj problem važan za lokalnu zajednicu**
(zašto treba da se uključe);

* **za koji cilj smatrate da zajednica treba da se bori.**

Budite koncizni i jasni, želite da poruka dođe do što većeg broja ljudi, biće prilika za detaljisanje i objašnjavanje.

Sama strategija obaveštavanja će zavisiti od toga koliko vas ima na početku, kolika je zajednica koju treba obavestiti i sa čim raspolažete. Između ostalog možete:

- * štampati plakate koje ćete lepiti u ulazima i liftovima zgrada ili flajere koje ćete ubacivati u poštanske sandučice

NEMOJTE SE OBESHBRABRITI OTPOROM STANARA PREMA REKLAMNIM FLAJERIMA - NIŠTA NE PRODAJETE, VEĆ ŠTITITE ZAJEDNIČKI INTERES; AKO NEKO I BUDE HTEO DA SE RASPRAVLJA, ETO ZGODNE PRILIKE DA GA UPOZNATE SA VEĆIM PROBLEMOM OD KOMUNALNOG REDA NJIHOVOG POŠTANSKOG SANDUČETA

- * plakati i flajeri mogu biti štampani na A4 papiru

100 KOMADA ZA 300 DINARA U PROSEČNOJ FOTOKOPIRNICI

- * usmeno obaveštavati komšije od vrata do vrata ili dežuranjem na nekom centralnom mestu

TO MOŽE DA IZISKUJE DOSTA VREMENA, ALI VAM PRUŽA MOGUĆNOST DA SVAKOM PONAOSOB OBJASNITE ŠTA JE PROBLEM, I TO NA NAČIN KOJI ĆE GA BAŠ NJOJ ILI NJEMU PRIBLIŽITI, A MOŽDA VAM SE UPRAVO ZBOG TOGA NEKO ODMAH I PRIKLJUČI I VEĆ STE PREPOLOVILI POSAO

- * okačiti informaciju na grupe na *Facebook-u* i *Viber-u*, internet forume i slična onlajn mesta za koja znate da okupljaju ljude koji vam trebaju

MOGUĆE DA VAŠ DIREKTAN KOMŠILUK NEMA GRUPU PREKO KOJE KOMUNICIRA, ALI LJUDI IZ VAŠE ZGRADE ILI NEPOSREDNOG OKRUŽENJA SIGURNO SU PRISUTNI NA STRANICAMA I GRUPAMA KOJE OKUPLJAJU ONE SA TERITORIJE TE OPŠTINE ILI ONE KOJI SU IŠLI U LOKALNU ŠKOLU ILI ČIJA DECA IDU U VRTIĆ U KRAJU, ITD.

TAKOĐE, UKOLIKO PRAVITE OBAVEŠTENJA ZA MREŽE, BRZO I LAKO MOŽETE PUTEM SAJTA www.canva.com IZRADITI VIZUAL/POSTER KOJI ĆE VIZUELNO PRIVUĆI VEĆU PAŽNJU NEGO SAM TEKSUALNI POZIV.

Organizujte okupljanje za sve koji žele da se uključe

Najbolje da o istom trošku sa obaveštenjem o samom problemu kojim se bavite sazovete i zajednički sastanak za sve one koji hoće da vam se pridruže. Sastanak treba organizovati tako da vreme i mesto odgovaraju što većem broju ljudi. Nekada je moguće dobiti prostorije mesne zajednice pošto pojedine opštine imaju obavezu ustupanja prostora za takve skupove, ali najčešće ćete morati da se dovijate. Sastanak može da bude u lokalnom parku, u ulazu zgrade, ispred zgrade i sl. Izbegavajte ugostiteljske objekte za inicijalni sastanak jer neće svi hteti da se okupljaju u kafiću.

Na samom skupu možete detaljno ući u to šta je problem, a sigurno će se povesti i rasprava o raznim drugim problemima. Diskusija može da ode u raznim pravcima, ali se trudite da se uvek vratite na ono zbog čega ste se okupili, budite svesni da će se možda pojaviti različita razumevanja problema te usmeravajte priču ka mogućim rešenjima i strategiji borbe. U tome će vam pomoći i ako unapred odredite pravila komunikacije: kako se javlja za reč, ko prati redosled javljanja i sl. Takođe, na početku sastanaka treba zadužiti nekoga da vodi zapisnik i nekoga da sakupi sve kontakte prisutnih.

Iz prvog sastanka bi trebalo da bude jasno:

- * koje su osnovne smernice za dalju borbu;
- * koji su sledeći konkretni koraci;
- * ko trenutno može da se uključi i sa čim raspolaže;
U VREMENU, ZNANJU, KONTAKTIMA, OPREMI I SL.
- * ko je konkretno zadužen za šta u narednom periodu;
- * koji su rokovi za konkretne zadatke;
- * koji kanal komunikacije se koristi za dalje dogovore;
ili barem kad je sledeći sastanak.

Nemojte se razočarati ako sastanak ne bude produktivan koliko biste vi želeli, jer to može već sledećeg puta da se promeni. Isto tako, neki ljudi se neće uključiti odmah ili bar ne u punom kapacitetu, neko zbog početne skepse, drugi zbog drugih obaveza - sve to je u redu, biće posla i kad se uključe.

Nemojte se ustručavati da sami imate predloge o tome šta i kako treba raditi. Bolje je da se rasprava vodi oko nekog predloga ili da završi na jednom predlogu, nego da ne vodi nikuda. Posle sastanka pošaljite o čemu se diskutovalo i šta je dogovoreno na sve kontakte koji su vam ljudi ostavili.

OKUPITE EKIPU I SAVEZNIKE

Dogovorite kanale komunikacije

Uspostavite kanal putem kog ćete moći da brzo i lako šaljete obaveštenja jedni drugima o novim okolnostima i sastancima, ali i da diskutujete o odlukama koje treba doneti. Najčešće je to grupa na *Viber-u*, jer je *Viber* najrasprostranjenija aplikacija za komunikaciju u Srbiji, ali možete proceniti da u vašem komšiluku dominira i neki drugi kanal za grupnu komunikaciju (stranica na *Facebook-u* ili grupa na *Whsatapp-u*, sms poruke...).

Ako vam grupa brzo raste, brzo ćete doći i do zatrpavanja kanala komunikacije nepotrebnim informacijama i raspravama koje nisu povezane sa temom, a onda će deo ljudi prestati da obraća pažnju na samu grupu. Iako uvek ima smisla da se pokuša održati fokus u grupi, ne treba ni suzbijati njen organski život, jer nije život jedna grupa na *Viber-u*. Može ih biti barem dve! Napravite zaseban kanal za najaktivnije članove i operativne dogovore, a drugu držite za obaveštavanje i živ komšijski dijalog (to nije nimalo nevažno, delom i zbog toga što ćete odatle dobijati još aktivnih članova i tako osnažiti i samu borbu). Koristite sve prednosti tehnologije za koju se opredelite (*Viber* ima opciju za anketu koju možete koristiti za neke *ad-hoc* odluke).

Dogovorite se ko šta radi

U okviru grupe onih koji su spremni da se aktivno uključe u borbu, identifikujte raspoloživo znanje, veštine i vreme. Sve se traži - ako je neko urbanista onda će lakše razumeti planove, ako zna kaligrafiju onda ćemo imati lepše ispise, a ako zna ljude na visokim pozicijama - to je ogroman plus.

Podelite zadatke i odgovornosti, imajući u vidu ko ima koliko vremena, kakve afinitete i veštine poseduje, kao i koje kontakte može da ostvari sa drugim relevantnim akterima za vašu borbu. Jasni zadaci olakšavaju ljudima da se uključe (pogotovo onima koji su manje skloni dugim raspravama, a više akcijama), ali i smanjuju rizik od dupliranja posla, a važno je racionalno koristiti resurse.

Podela odgovornosti može biti sprovedena na razne načine, a evo jedne mogućnosti:

* tim/osoba za medije

MOBILIŠE ŠIRU JAVNOST OKO PROBLEMA, VODI PROFILE VAŠE BORBE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA I REDOVNO DELI INFORMACIJE O TOME ŠTA SE DEŠAVA (KAO I SLIKE SLATKIH MALIH ŽIVOTINJA), PRIVLAČI TRADICIONALNE MEDIJE DA BUDU SAVEZNICI U BORBI, KONTAKTIRA IH DA POKRIVAJU DOGAĐAJE KOJE ORGANIZUJETE;
AKO JE VIŠE LJUDI ZADUŽENO ZA MEDIJE, MOŽETE PODELITI KO ODRŽAVA KONTAKT SA KOJIM NOVINARIMA KAKO BISTE IMALI VIŠE VREMENA ZA USPOSTAVLJANJE POJEDINIH KONTAKATA;
VODITE RAČUNA I O TOME DA NALOZI VAŠE GRUPE NE BUDU PRIVATIZOVANI OD STRANE JEDNE ILI NEKOLICINE OSOBA KOJE ZBOG PRIRODE TOG POLOŽAJA MOGU DA RADE STVARI SUPROTNE DOGOVORU U GRUPI.

* tim/osoba za analizu problema / javnu raspravu

ANALIZIRA SVE ASPEKTE PROBLEMA, RELEVANTNE ZAKONSKE ODREDBE, KONSULTUJE SE SA STRUČNJACIMA OKO MOGUĆIH REŠENJA, UČESTVUJE U SASTAVLJANJU SAOPŠTENJA I SADRŽAJU KAMPANJE;

✦ **tim/osoba za organizovanje direktnih akcija**

OSMIŠLJAVA I ORGANIZUJE RAZLIČITE AKCIJE KOJIMA SE VRŠI PRITISAK NA NADLEŽNE, ALI I MOBILIŠE ŠIRA JAVNOST I SKREĆE PAŽNJA NA LOKALNI PROBLEM I BORBU - BILO DA SE RADI O JEDNOKRATNOJ AKCIJI ILI KONTINUIRANOM PROGRAMU KOJIM SE ANIMIRA JAVNOST I PRIVLAČI PAŽNJA NA KONKRETAN PROSTOR;

✦ **tim/osoba za dalju mobilizaciju podrške**

OSMIŠLJAVA I SPROVODI STRATEGIJE MOBILIZACIJE PODRŠKE RAZLIČITIH CILJNIH GRUPA - ŠIRE JAVNOSTI, STRUČNJAKA, DRUGIH ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA, ITD.;

✦ **tim/osoba za kontakt sa relevantnim institucijama i nevladinim organizacijama**

INICIRA I ODRŽAVA KONTAKT SA PREDSTAVNICIMA INSTITUCIJA KOJE SU NA RAZLIČITE NAČINE POVEZANE SA PROBLEMOM I REŠENJEM ZA KOJE SE BORITE.

Iskustva mnogih grupa koje su se u procesu zajedničke borbe podelile oko sitnica i gluposti, govore u prilog tome da je na početku najvažnije jasno postaviti viziju zajedničke borbe - šta želimo da postignemo. Što je jasnije ono oko čega ste se okupili, to će manje biti krivih skretanja, a i eventualne razmirice će se lakše rešavati kad se sagledavaju u kontekstu zajedničkog cilja.

Uspostavite formalnu i

neformalnu edukaciju unutar grupe

Identifikujte šta vam je od znanja i veština potrebno u svakom od dogovorenih zadataka: urbanista, pravnik, neko ko će da preveze sadnice, ili pak dizajner. Saznajte da li vi ili neko iz najšire grupe možete da pomognete ili znate nekoga ko može. Sve dok je ono što tražite jasno i nije preterano obuhvatno, ljudi će vam pomoći ako im je vaša borba bliska.

Ukoliko se radi o specifičnim znanjima koja su potrebna da problem koji imate razradite i formulišete željenu promenu, možete uvek u pomoć pozvati i organizacije koje se tom temom bave. One mogu pružiti značajnu podršku u razumevanju procesa sa kojim se nosite, informacijama, idejama, resursima, skretanju pažnje javnosti ili institucija, itd.

Ovde su samo neke od organizacija koje imaju iskustvo u saradnji sa lokalnim grupama i inicijativama, ali takođe poseduju i specifična znanja:

- ✳ **Ministarstvo prostora** www.ministarstvoprostora.org
URBANISTIČKO PLANIRANJE, UPRAVLJANJE JAVNIM PROSTORIMA, STAMBENE POLITIKE;
- ✳ **A11 - Inicijativa za socijalna i ekonomska prava** www.allinitiative.org
SOCIJALNA PRAVA, SOCIJALNO STANOVANJE, BESPLATNA PRAVNA POMOĆ;
- ✳ **Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu / RERI** www.reri.org.rs
ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE, KORUPCIJA, GRAĐANSKA PRAVA;
- ✳ **Urbanistička straža / Društvo arhitekata Novog Sada** www.dans.org.rs
URBANISTIČKO PLANIRANJE;
- ✳ **Nacionalna koalicija za decentralizaciju** www.nkd.rs
ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE, PARTICIPACIJA GRAĐANA.

Organizujte istraživanje potreba zajednice

Ukoliko vam vreme i resursi dozvoljavaju, bilo bi sjajno da organizujete istraživanje potreba u lokalnoj zajednici. Možete prikupiti stavove komšija o nekoj planiranoj ili već započetoj intervenciji, ili pak o tome kako bi voleli da se njihov komšiluk razvija i šta smatraju da im je od sadržaja potrebno. Ovo bi vam omogućilo da osnažite sopstvenu argumentaciju u borbi za odbranu prostora, ali i da demonstrirate kako zapravo izgleda participativni pristup u planiranju, odnosno kako se formuliše i brani interes zajednice. Uz pomoć postojećih aplikacija, poput *Google* ankete, može se lako sastaviti upitnik, dok za prikupljanje učesnika u anketi možete iskoristiti i uspostavljene komunikacijske kanale (*Viber*, ostale društvene mreže, itd.). Jednom kada dobijete rezultate ankete, možete ih prikazati i za širu javnost i za donosiocce odluka na vrlo ilustrativan i komunikativan način kroz formu infografika.

Primer: <http://vratimotrolu28.rs/saopstenjeoanketi/>

Pokušajte da pronađete institucionalnog insajdera

Koliko god da institucije ne funkcionišu kako treba ili su baš one bile izvor vašeg problema - u njima ima i stručnih i motivisanih zaposlenih. Čovek iznutra može da sruši i mnogo više od jedne odluke lokalne samouprave. Potrudite se da dođete do insajdera koji će vam:

- * objasniti kako najbolje da nastupite spram institucije;
 - * dati vredne informacije za vašu borbu;
 - * osnažiti vašu argumentaciju;
 - * uticati na donošenje odluka koje će biti relevantne za vaš slučaj.
- Ukoliko ta osoba želi da ostane anonimna, poštujujte taj zahtev, kako njenu dobru volju ne biste zloupotrebili na njihovu štetu.

O delovanju kroz institucije možete videti više u trećem delu ovog priručnika (*Intervenišite institucionalno*). Mi vas podsećamo da ne stavljate sva jaja u istu korpu, pogotovo ako je ta korpa troma institucija. Institucije imaju taj manir da pasiviziraju inicijativu ili bunt: uključe vas u radnu grupu, ali se radna grupa ne sastaje; objasne vam da treba sačekati sledeći budžetski ciklus ili novu strategiju, a stvar na terenu se ne pomera. Zato bušite na svim frontovima!

Sakupite
informacije
/proučite
problem

U zavisnosti od toga sa čim ste se uhvatili u koštac, imaćete manje ili više vremena da celu stvar proučite pre nego što morate da delujete. Dobro poznavanje terena i promišljena strategija su pola pobede. Sve i ako u prvih mah nemate vremena da se mnogo udubljujete u genezu građevinskih radova koji su preko noći nikli ispod vašeg prozora, sakupljanje svih relevantnih informacija i razumevanje problema će biti ključni za uspeh. Važno je razumeti pozadinu radova, odgovornost institucija, funkcionisanje procedura, mogućnosti delovanja,...

Samo tako ćete znati na koja vrata da kucate, a na koja da lupate, u šta da usmerite energiju i na šta da se pozivate. Naravno, ne postoji jedinstven recept ni za ajvar, a kamoli za to kako se informisati o ovakvim stvarima, ali evo nekih koraka koji vam mogu pomoći u tri najčešća scenarija ulaska u pakao urbanističkih planova.

Želite na sopstvenu inicijativu da nešto promenite u svom kraju, a imate nagoveštaj da se priprema neka intervencija

Svako ima pravo da utiče na izgled, uređenje i upotrebu prostora u svom neposrednom okruženju - bez obzira da li se radi o nekom komunalnom problemu koji treba rešiti, osposobljavanju napuštenog objekta, pretvaranju lokalne poljane u park ili pokretanju izmene urbanističkog plana. Pre svega, treba utvrditi u čijem je vlasništvu zemlja/objekat i šta su važeći planovi.

Proverite koje sve parcele vaša željena intervencija u prostoru obuhvata i u čijem su vlasništvu

Ukoliko vam nisu poznati brojevi i granice parcela u vašem kraju (a što biste ih i znali), to lako možete saznati. Digitalna platforma GEO Srbija (<https://a3.geosrbija.rs/>) vam omogućava da na karti Srbije vidite sve brojeve parcela koji vas interesuju, kao i kojim katastarskim opštinama pripadaju.

Jednom kada znate koje parcele su u fokusu, treba ih i istražiti. To je najjednostavnije uraditi preko internet stranice e-Katastar (<https://katastar.rgz.gov.rs/eKatastarPublic/PublicAccess.aspx>) koja omogućava javni pristup osnovnim podacima iz listova nepokretnosti. Potrebno je samo da odaberete katastarsku opštinu i unesete broj parcele. Za svaku parcelu je moguće napraviti uvid u list nepokretnosti, iz kojeg je važno da izvučete ključne informacije:

- * koja je vrsta zemljišta na predmetnoj parceli;

OD VRSTE ZEMLJIŠTA ZAVISI I NAČIN KORIŠĆENJA TOG ZEMLJIŠTA

- * koja je površina parcele;

- ✱ da li na parceli postoje objekti, kog su tipa i površine;
- ✱ u čijem vlasništvu je zemljište i objekti ukoliko ih ima.

UKOLIKO JE ZEMLJIŠTE I/ILI OBJEKAT U PRIVATNOJ SVOJINI, POGLEDAJTE KO JE VLASNIK; UKOLIKO JE ZEMLJIŠTE U JAVNOJ SVOJINI, POGLEDAJTE DA LI JE U SVOJINI REPUBLIKE, POKRAJINE ILI GRADA/OPŠTINE, KAO I DA LI JE UPISANO KOJA INSTITUCIJA IMA PRAVO KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA I/ILI OBJEKTA

B

Proverite da li postoji važeći urbanistički plan koji pokriva predmetne parcele

Urbanistički planovi, posebno planovi detaljne regulacije, su važni jer na detaljnom nivou daju smernice o načinu upotrebe zemljišta na nivou pojedinačnih parcela, o nameni tog zemljišta, kao i o pravilima uređenja prostora i gradnje u tom prostoru. Zbog toga je važno proveriti da li već postoji takav planski dokument iz kojeg možete saznati šta je planirano za one parcele koje su predmet vaše inicijative i da li se namena definisana planom podudara sa vašim željama i potrebama.

U slučaju da nema važećeg plana detaljne regulacije, potražite informaciju o tome da li postoji plan generalne regulacije, koji je plan višeg reda (u hijerarhiji planova - <http://vodiciup.org.rs/vod-u-planove/>) i koje smernice su u njemu navedene.

Postoji nekoliko načina kako da saznate da li ovi planovi za vaš grad/opštinu/kraj postoje ili su u procesu izrade.

- ✱ Pogledajte internet stranicu grada ili opštine. Prema zakonu, svaki grad ili opština mora na svojoj zvaničnoj internet stranici navesti važeće prostorne i urbanističke planove koji pokrivaju njihovu teritoriju. Opštinari često prkose Njutnovim zakonima,

pa gde neće jednom Zakonu o izgradnji, ali svakako je najjednostavnije da prvo pokušate na ovaj način da dođete do željenih informacija.

- * Pogledajte Centralni registar planskih dokumenata :

<http://www.crpd.gov.rs/mapserver2015/cityGis/>

Na njihovoj internet stranici imate mapu koja vam pruža uvid u to koji su važeći prostorni i urbanistički planovi na teritoriji cele države (ali se registar uopšte ne ažurira redovno i temeljno pa informaciju treba uzeti sa rezervom i proveriti da li su donošeni još neki noviji planovi). Još jednostavniji registar postoji za teritoriju AP Vojvodine https://www.zavurbvo.co.rs/planovi_cir.php

Tu nažalost možete saznati samo naziv plana i broj službenog lista u kojem je tekst plana objavljen, ali ne i njegov sadržaj. Ako pretraga po internetu ne pomogne, probajte sa arhivom Službenog lista vašeg grada ili opštine (ali imajte u vidu da se u Službenim listovima ne objavljuju grafički prilozi plana).

- * Neki gradovi i opštine imaju sopstvene registre planskih dokumenata na kojima je moguće preuzeti i tekst i grafičke priloge važećih planova. Niš ima jedan takav registar <http://www.eservis.ni.rs/urbanistickiprojekti/> , dok Beograd ima čak dva: na internet stranici Urbanističkog zavoda Beograda <https://urbel.com/usvojeni-planovi/> , ali i na internet stranici Direkcije za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda

<https://www.beoland.com/lat/planovi/gis-direkcije/>

- * Uvek možete zahtevati od gradske ili opštinske uprave da vam dostave važeće planove na osnovu Zahteva za pristup informacijama od javnog značaja (PRIMER: Aneks 01) s obzirom da su svi planski dokumenti javni dokumenti.

Proverite šta piše u planovima i pravilnicima

Jednom kada se dokopate relevantnih planova, potrebno je da u planu pogledate stavke koje slede.

* Namena zemljišta

OVO MOŽETE SAZNATI UVIDOM U GRAFIČKI PRILOG PLANA KOJI SE ZOVE *PLANIRANA NAMENA POVRŠINA*. NA OSNOVU OVE INFORMACIJE MOŽETE PROCENITI DA LI VAŠA INICIJATIVA IMA OSNOV U PLANSKIM DOKUMENTIMA. UKOLIKO IMA, TAJ PLANSKI OSNOV DAJE LEGITIMITET VAŠOJ INICIJATIVI I PODRŽAVA ŽELJENU PROMENU U PROSTORU.

* Kompatibilne namene

UKOLIKO PRIMARNA NAMENA NE ODGOVARA VAŠOJ INICIJATIVI, PROVERITE KOJE SU JOŠ NAMENE DOZVOLJENE PLANOM KAO KOMPATIBILNE. AKO OVA NAMENA ODGOVARA VAŠOJ INICIJATIVI, ONDA VAŠA INICIJATIVA IMA PLANSKI OSNOV!

* Pravila zaštite prostora, kao i pravila uređenja i građenja

ZA SVAKU OD PLANIRANIH NAMENA DATA SU U TEKSTU PLANA NAVEDENA PRAVILA. ONA ODREĐUJU NA KOJI NAČIN I POD KOJIM USLOVIMA, KAO I PREMA KOJIM URBANISTIČKIM PARAMETRIMA JE MOGUĆE U PROSTORU NEŠTO GRADITI, ODNOSNO PROSTOR UREĐIVATI I PRIVESTI GA PLANIRANOJ NAMENI.

* Sprovođenje plana

POTREBNO JE I DA U TEKSTU PLANA PROVERITE DA LI SE NA PODRUČJU KOJE JE PREDMET VAŠEG INTERESOVANJA MOŽE GRADITI DIREKTNO NA OSNOVU TOG PLANA ILI SE ZA TO PODRUČJE PRVO MORAJU IZRADITI DRUGA PLANSKA DOKUMENTA KOJA ĆE DETALJNIJE RAZRADITI PRAVILA UREĐENJA I GRAĐENJA (KAO ŠTO SU TO PLANOVI DETALJNE REGULACIJE ILI URBANISTIČKI PROJEKTI).

Malo detaljnije o čitanju samih planova pogledajte na našem Malom vodiču kroz planiranje gradova:

<https://vodic.iup.org.rs/pristup/>

Ukoliko ne postoji urbanistički plan koji pokriva područje za koje ste zainteresovani, onda se navedena pravila zaštite, uređenja i građenja na tom području mogu saznati iz univerzalnog dokumenta koji se primenjuje u ovakvim slučajevima - Pravilnik o opštim pravilima za parcelaciju, regulaciju i izgradnju https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik_o_opstim_pravilima_za_parcelaciju_regulaciju_i_izgradnju.html

Ako plana nema ili su dati parametri neodgovarajući, možete inicirati i zahtevati od vaše opštinske ili gradske uprave da pokrene postupak donošenja ili izmene urbanističkog plana koji bi zaštitio i regulisao prostor u vašem kraju.

Proučite koje su institucije nadležne za promenu u vašem kraju kojoj težite

Nadležnost institucija je često jedna fluidna kategorija, iz jedne ustanove vas upućuju u drugu, iz druge u prvu i tako dok ne spoznate zakone kruženja nadležnosti u prirodi i društvu. Ipak, na papiru je drugačije pa je dobro znati ko je sve nadležan za ono što vaša inicijativa obuhvata. Osnovne informacije o tome kako je vaše opštinska ili gradska uprava organizovana i koji organi imaju kakva ovlašćenja i dužnosti možete da nađete na sajtu opštine ili u *Informatoru o organizaciji i radu organa* vaše lokalne uprave¹. Svakako će vam pomoći i ako znate nekog ko se u čudne puteve birokratije već razume. Pogotovo pošto vam je pored toga ko je nadležan za koji aspekt vaše intervencije, važno da znate i kakve su sve procedure potrebne za vašu vrstu i obim inicijative i intervencije u prostoru.

E

Uputite zahtev nadležnoj instituciji

Nakon što ste istražili sve prethodne tačke i mapirali nadležne institucije, prvi korak je svakako slanje zvaničnog dopisa u kom predlažete svoju inicijativu (bilo da inicirate manju intervenciju poput postavljanja klupe u parku ili sadnju čitavog drvoreda) - potrebno je da napišete u čije ime se obraćate, šta je predmet intervencije i razloge za takvu intervenciju. U argumentaciji je dobro da spomenete na osnovu kojih važećih planova je intervencija moguća i odgovarajuća, kao i na koje potrebe zajednice ona odgovara. (PRIMER: Aneks 07.)

U svakoj daljoj borbi koju budete vodili, biće korisno i da imate dokumentovane i zvanične dopise nadležnim institucijama, bilo da na njih dobijete odgovore ili ne.

1 Npr. u gradu Beogradu, moguće je ovaj informator pronaći na zvaničnoj internet stranici grada: <http://www.beograd.rs/lat/gradska-vlast/1722728-informator-o-organizaciji-i-radu-organa-grada-beograda/>.

Inicijativa Za naš keJ

<https://www.facebook.com/ZaNasKej>

Stanovnici iz novobeogradskih blokova 45, 44 i 70 udružili su se 2019. godine u neformalnu inicijativu *Za naš keJ* reagujući na najavu zamenika gradonačelnika Grada Beograda da će se Savski keJ rekonstruisati na način na koji je to učinjeno i sa delom savskog šetališta u Savamali. Udruženi u ovu inicijativu, građani su putem peticije zahtevali od Direkcije za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda da se donese plan detaljne regulacije kojim bi se uredio i zaštitio Savski keJ od nepoželjne izgradnje. U okviru tog zahteva tražili su da, kao korisnici novobeogradskog dela keja, i stanari u njegovoj neposrednoj blizini budu uključeni u sve planove koji se tiču daljeg uređenja. Mobilisući svoje komšije i širu javnost kroz rasvetljivanje problema i nezakonitih radnji koje se sprovode na keju, kao i uz prikupljanje potpisa na lokalnoj pijaci i u naseljima, članovi inicijative su za ovaj zahtev dobili podršku od skoro 6.000 potpisa građana i uputili ga zvanično gradonačelniku Beograda, Skupštini grada i Direkciji za izgradnju Beograda. Osnovni cilj ovog zahteva bila je promocija zajedničkog odlučivanja o daljem planiranju razvoja keja (ali i kao princip planiranja bilo kojeg drugog dela grada) kroz okupljanje građana,

stručnjaka i gradske vlasti, kako bi došli do rešenja koje reflektuje javni interes i potrebe korisnika. Odsustvo reakcije ovih organa gradske vlasti na upućen zahtev, međutim, nije ih obeshrabrio.

Pored stalne kampanje na društvenim mrežama i gostovanja u medijima, inicijativa *Za naš keju* takođe organizovala i različite akcije, poput javne diskusije sa predstavnicima institucija i stručnjacima u mesnoj zajednici *Sava*, kao i sprovođenje ankete sa oko 2000 građana o tome šta trenutno vide kao problem na tom potezu (masovna izgradnja splavova koji u potpunosti onemogućavaju javni pristup reci i značajno povećavaju zagađenje bukom), kao i to na koji način smatraju da ga treba rekonstruisati i unaprediti. U toku svoje borbe i zahvaljujući javnoj podršci koju su skupili, inicijativa je, u trenutku kada je jedan investitor privatnog splava na Savskom keju sprovodio potkopavanje nasipa radi priključenja na vodovodnu i elektro mrežu, podigla javnost na noge, ali i reagovala pozivanjem nadležnih institucija na hitno reagovanje i ovog puta uspela da spreči radove, pri čemu je investitor primoran da vrati sve u prvobitno stanje.

Donosi se plan/odluka nepovoljan/na po lokalnu zajednicu

Najčešći susret sa urbanističkim planom ili projektom građani imaju kada slučajno saznaju da se donosi jedan takav plan koji će značajno izmeniti njihovu svakodnevicu, a da oni o tome nisu ni informisani. Ako se i vi nalazite u situaciji da predložena planska rešenja ne odgovaraju na realne potrebe zajednice, ili su čak u direktnoj suprotnosti sa interesima i potrebama građana, evo nekih koraka da vam pomognu da razumete šta se dešava i šta možete da učinite.

Inicijativa *Sačuvajmo zelenu Zvezdaru*

<https://www.facebook.com/nedamopoljanceicingrijinu>

Kada je 2019. godine Grad Beograd objavio poziv na javni uvid u nacrt Plana detaljne regulacije za područje uz ulice Dimitrija Tucovića i Čingrijinu, u delu od Batutove ulice do škole *Marija Bursać* na Zvezdari, grupa građana koji žive u tom delu grada okupila se da interveniše po pitanju plana koji će drastično promeniti izgled njihovog komšiluka. Naime, ovaj nacrt predviđa proširenje dvosmerne saobraćajnice sa dve trake u dvosmernu sa četiri trake, seču drvoreda i sužavanje trotoara, pretvaranje jedne trećine uređenog parka u parking, izmeštanje trolejbuske okretnice i rušenje većeg broja kuća koje pogađa direktno porodice koje u njima žive. Pritom su prilikom izrade nacrtu izostavljene dve ključne studije, imajući u vidu predviđene intervencije - Strateška

procena uticaja na životnu sredinu i Studija o saobraćaju.

Inicijativa *Sačuvajmo zelenu Zvezdaru* je upravo nastala kao reakcija na ovakav plan u procesu izrade i usvajanja. Entuzijazam i velika motivacija učinili su da se inicijativa od početka sjajno organizuje u timove (za medije, za akcije podizanja svesti, za pripremu za javnu raspravu i sastavljanje primedbi na nacrt plana), kao i da potraži pomoć stručnjaka u razumevanju svih aspekata ovog plana. U oktobru 2019. godine organizovali su peticiju koja zahteva odbacivanje nacrtu Plana detaljne regulacije i izradu novog. Sakupljeno je čak 2500 potpisa (na teritoriji koja je obuhvaćena planom živi oko 4800 stanovnika). Pripremljeno je 37 primedbi na nacrt plana koje je potpisalo 1200 građana i koje su predate Sekretarijatu za urbanizam i građevinske poslove Grada Beograda. Iako su njihove potrebe i zahteve ignorisali odbornici Skupštine opštine Zvezdara, inicijativa je uspela da se sastane i direktno razgovara sa predsednikom opštine Zvezdara i glavnim gradskim urbanistom o svojim zahtevima i razlozima za odbacivanje postojećeg nacrtu plana i izradu novog.

Osim kampanje na društvenim mrežama i medijima, inicijativa je organizovala i brojne akcije u parku koji je predmet intervencije predviđene planom i aktivno tražila podršku javnih ličnosti. Uz to, organizovali su i obuku za učešće na javnoj raspravi. Rasprava je održana u dva dela tokom novembra 2019. godine i na njoj je bio prisutan veliki broj građana. Iako je većinu primedbi Komisija za planove odbila, kao neosnovane, neke su i prihvaćene, te park, recimo, neće biti pretvoren u parking.

Pronađite Odluku o izradi plana

Ova Odluka predstavlja pravni osnov za izradu svakog plana, a donosi je Skupština vaše lokalne samouprave i objavljuje je u svom Službenom listu. Kako biste je lakše pronašli, korisno je znati da na početku teksta svakog plana mora biti navedena ova odluka i broj službenog lista u kojem je objavljenja. Zbog toga ju je najlakše naći u arhivi samog Službenog lista². Iz ovog dokumenta možete saznati važne informacije:

- ✳️ ko je naručio i finansirao izradu urbanističkog plana (ko je naručilac plana);

NA OSNOVU OVE INFORMACIJE MOŽETE RAZUMETI ČIJI SU INTERESI OBUHVACENI ILI DOMINANTNO UTIČU NA PROCES IZRADA PLANA I PLANIRANE IZGRADNJE

- ✳️ koje preduzeće je zaduženo za izradu plana (ko je obrađivač plana);

OVO JE DOBRO ZNATI JER U DALJEM PLANIRANJU VAŠIH AKTIVNOSTI MOŽETE ZNATI U KOJOJ INSTITUCIJI TREBA DA TRAŽITE SAVEZNIKE I KOJOJ SE INSTITUCIJI U DALJEM PROCESU OBRAĆATE

- ✳️ kada je izrada plana započeta i koji je rok za izradu nacrtu plana;

NA OSNOVU OVE INFORMACIJE MOŽETE OKVIRNO PREDVIDETI FAZE IZRADA PLANA, ODNOSNO MOŽETE OKVIRNO IZRAČUNATI KADA BI PROCES IZRADA PLANA TREBALO DA UDE U FAZU RANOG JAVNOG UVIDA ILI JAVNOG UVIDA, KAKO BISTE MOGLI BITI UNAPRED SPREMNI I UČESVOVATI U TIM FAZAMA

- ✳️ koliko je novca iz javnog budžeta izdvojeno za izradu plana u slučaju da je naručilac grad ili opština.

Ako plan još nije (bio) na (ranom) javnom uvidu, možete kontaktirati obrađivača plana da vas uputi u proces njegove izrade.

Više o tome u narednom segmentu priručnika *Intervenišite institucionalno*.

B

Saznajte kada i gde se održavaju rani javni uvid, javni uvid i javna rasprava

Rani javni uvid i javni uvid su dve prilike da vidite trenutnu verziju plana i da na nju uložite pismenu primedbu. Javna rasprava vam omogućava da primedbe na javni uvid obrazložite usmeno pred Komisijom za planove. Informacije o tome kada će se desiti javni uvidi moraju biti objavljene blagovremeno na zvaničnoj internet stranici lokalne samouprave³, kao i u jednim dnevnim novinama. U procesu izrade urbanističkog plana, rani javni uvid je faza koja sledi nakon usvajanja *Odluke o izradi plana* i traje 15 dana. Period između usvajanja Odluke i ranog javnog uvida nije definisan ni zakonom, ni Odlukom, pa je potrebno da redovno pratite navedene izvore informisanja. Po obavljenom ranom javnom uvidu, počinje detaljnija razrada nacrtu plana koji se potom izlaže na javni uvid, koji traje 30 dana. Ni period između ranog javnog uvida i javnog uvida nije definisan, pa može trajati i od nekoliko meseci do nekoliko godina. U okviru javnog uvida, zakazuje se i održava i javna sednica Komisije za planove (javna rasprava), kada svi građani koji su predali primedbe tokom ovih 30 dana imaju pravo da usmeno obrazlože svoje primedbe i mišljenje o samom planu. Ukoliko biste želeli da se više informišete o procesu izrade urbanističkog plana i svim fazama koje čine ovaj proces, posetite internet stranicu *Mali vodič kroz planiranje gradova*. www.vodic.iup.org.rs

2 Npr. arhiva Službenog lista grada Beograda nalazi se na ovoj internet stranici:

<http://sllistbeograd.rs/cyr/arhiva/>

3 Npr. za grad Beograd ove informacije uvek možete pronaći na zvaničnoj internet stranici:

<https://www.beograd.rs/cir/gradski-oglasi-konkursi-i-tenderi/910-oglasi/>

INICIJATIVA ZA IZRADU PLANA

sekretarijat

PREDLOG ODLUKE O IZRADI

komisija za planove

PREDLOG ODLUKE

skupština grada odbornici

ODLUKA O IZRADI PLANA

obrađivač

15 dana

RANI JAVNI UVID

obrađivač

PRIMEDBE GRAĐANA

Komisija ne
odgovara na
primedbe
građana

NACRT PLANA

sekretarijat

stručna kontrola
komisija za planove

30 dana

JAVNI UVID

javna sednica
komisije za planove

zatvorena sednica
komisije za planove

izveštaj

obrađivač

PRIMEDBE GRAĐANA

Građani
usmeno
obrazlažu
primedbe

PREDLOG PLANA

skupština grada

USVAJANJE PLANA

Sastavite primedbe na predlog plana

Nakon što vidite šta su predložena rešenja na (ranom) javnom uvidu, potrebno je da sastavite primedbe na ono sa čim se ne slažete. Ne morate biti nikakav stručnjak da biste sastavili primedbu. Ovaj formular <https://vodice.iup.org.rs/formular/> vam može pomoći da svoje mišljenje formatirate u primedbu na plan. Ipak, vašoj argumentaciji će svakako pomoći ako u sastavljanju primedbi pomogne neko ko je jeste stručniji. Vaši saveznici mogu biti pojedinci koji rade u javnim institucijama, stručnjaci iz vašeg komšiluka, organizacije civilnog društva, ali i druge građanske inicijative koje su prolazile kroz sličan proces.

Više o primedbama u delu *Predaja primedbi na nacrt urbanističkog plana tokom trajanja javnih uvida*. (videti deo *Intervenišite institucionalno*)

D

Šta kada nije urbanistički plan, nego urbanistički projekat?

Urbanistički projekat (UP) se razlikuje od urbanističkog plana po tome što se radi za jednu do dve susedne parcele, ima značajno kraće vreme izrade i usvajanja, izrazito je zatvoren za javnost i postao je mnogo češća pojava od urbanističkih planova. Stoga se vrlo verovatno možete naći u situaciji da se npr. za parcelu ili dve u vašem bloku predlaže urbanistički projekat koji nudi neka štetna planska rešenja po vaš komšiluk.

Jedina prilika da se blagovremeno informišete o tome šta vam neki UP radi o glavi jeste da izvršite uvid u njegov sadržaj dok traje javna prezentacija. Nakon što neki investitor gradu/ministarstvu preda zahtev da mu se njegov UP odobri, grad/ministarstvo mora da izloži taj UP na javnu prezentaciju u trajanju od 7 dana. Informacija o održavanju javne prezentacije se objavljuje u jednim dnevnim novinama i na veb sajtu grada/ministarstva. Kao i u slučaju (ranog) javnog uvida u planove, i u ovoj situaciji imate pravo da napišete i predate/pošaljete svoje primedbe (Aneks 04), osim što u slučaju UP ne postoji javna rasprava.

Nakon održane javne prezentacije, sledi niz potpuno netransparentnih koraka koji vode ka usvajanju UP. Prema zakonu, rok da grad/ministarstvo donese odluku o prihvatanju ili odbijanju UP je 16 dana od dana završetka javne prezentacije. I na tu odluku možete da podnete žalbu u roku od 3 dana. Ali postoji kvaka – ta odluka se ne objavljuje javno, već je morate tražiti na uvid putem Zahteva za pristup informacijama od javnog značaja (Aneks 01).

Nakon usvajanja UP, grad/ministarstvo je obavezno da usvojeni UP objavi na svom zvaničnom veb sajtu[⊕] u roku od 5 dana.

Detaljnije o proceduri izrade urbanističkih projekata možete čitati na našoj platformi Krizni štab za urbanističko planiranje:

<https://kriznistab.org/sve-teme/dijagrami-izrade-i-usvajanja-urbanistickih-planova/>

⊕ Npr. za grad Beograd, svi usvojeni urbanistički projekti se objavljuju na ovoj stranici:

<https://www.beograd.rs/lat/gradska-vlast/1656643-potvrdjeni-urbanisticki-projekti/>

Na osnovu predviđenog planskog dokumenta ili na zahtev investitora

javno ili privatno preduzeće za
arhitektonsko i urbanističko projektovanje

IZRADA URBANISTIČKOG PROJEKTA

javno ili privatno preduzeće za
arhitektonsko i urbanističko projektovanje

ZAHTEV ZA POTVRĐIVANJE URBANISTIČKOG PROJEKTA

sekretarijat

7 dana	JAVNA PREZENTACIJA	JAVNOST MOŽE DA PODNESE PRIMEDBE
	sekretarijat	Komisija ne odgovara na primedbe i nema javne rasprave

STRUČNA KONTROLA KOMISIJE ZA PLANOVE

sekretarijat

POTVRĐIVANJE ILI ODBIJANJE URBANISTIČKOG PROJEKTA

sekretarijat

OBJAVLJIVANJE URBANISTIČKOG PROJEKTA
NA VEBSAJTU GRADA

GIS platforma *Gde je plan?*

<http://gdejeplan.ministarstvoprostora.org/>

Kako biste se što bolje informisali o izradi svih planova i urbanističkih projekata na teritoriji Beograda, napravili smo GIS platformu *Gde je plan?* - interaktivnu mapu koja prikazuje sve aktuelne urbanističke planove i projekte koji su u procesu izrade u trenutku kada mapu otvorite. Svaki plan i projekat je označen na mapi tako da odmah možete da vidite koje područje je obuhvaćeno, a kada kliknete na plan ili projekat koji vas zanimaju, izlistaće vam se dodatne informacije. Tako ćete moći da saznate da li je taj plan u fazi izrade koncepta plana, ili trenutno traje javni uvid u taj plan, ili je plan možda gotov pa se samo čeka njegovo usvajanje. Takođe, moći ćete da se informišete šta je u tom trenutku u vašoj moći, odnosno kako da i vi učestvujete u izradi plana. Ovaj GIS će vam za svaki aktuelni plan ponuditi i korisne linkove radi daljeg informisanja i angažovanja oko tog plana.

Ako niste u potrazi za konkretnim planom, već samo kružite gradom preko ove GIS platforme kako biste videli šta se po gradu sve planira, možete planove i projekte filtrirati prema vrsti, fazi izrade i statusu plana.

Ako biste voleli da ovako ili slično napravite i za vaše mesto ili grad, onda treba da znate da se ovaj alat oslanja na Open Street Mape kao podlogu koja predstavlja besplatan i otvoren servis za svaku teritoriju, pa vas izrada jednog ovakvog GIS-a ne mora skupo koštati.

Slika 2 - Ilustracija procesa izrade urbanističkog projekta.

Krizni štab za urbanističko planiranje

<https://kriznistab.org>

Krizni štab za urbanističko planiranje je veb platforma koja funkcioniše kao građanski servis koji pruža odgovore na različite probleme sa kojima se građani suočavaju iz domena urbanizma i svakodnevne borbe za očuvanje i unapređenje svojih komšiluka. U okviru Kriznog štaba možete pronaći podršku u vidu stručnih saveta, konsultacija, zajedničkog pisanja primedbi, pomoći u čitanju planova i tumačenju stručnih termina, pripremi za javne rasprave, kao i organizovanju komšiluka i povezivanju sa medijima.

Platformu možete koristiti kao pomagalo u vašem samostalnom organizovanju, edukaciji i prikupljanju informacija, tako što ćete koristiti malu urbanističku biblioteku ili se informisati i povezati sa drugim inicijativama sličnim vašoj o kojima možete čitati i saznati na ovoj platformi. Sa druge strane, uvek nas možete kontaktirati kako bismo direktno sarađivali i zajedno radili na očuvanju ili unapređenju vašeg kraja – putem mejla na kriznistab@ministarstvoprostora.org

Mali vodič kroz planiranje gradova

<https://vodic.iup.org.rs/>

Mali vodič kroz planiranje gradova predstavlja naš doprinos boljem razumevanju procedura urbanističkog planiranja gradova, koje je od izuzetnog značaja za sve nas, našu budućnost i budućnost našeg kraja, naselja, opštine i grada.

Ovaj vodič pruža informacije o tome kakve sve vrste planova postoje i po čemu se oni razlikuju, kao i o osnovnim načelima planiranja. Zatim, izrazito detaljno objašnjava proceduru izrade nekog prostornog ili urbanističkog plana, korak po korak, tako da jasno predstavi šta je moguće učiniti kada se u nekoj od tih faza zadesite i želite da učestvujete u daljoj izradi plana.

Jako važan deo ovog vodiča je i uputstvo kako čitati planove – na šta obratiti pažnju kada čitate tekst plana, i kako rastumačiti silne grafičke priloge koji deluju kao dečija bojanka. Uz to, pripremili smo vam i rečnik najčešće korišćenih pojmova u urbanističkom planiranju.

Poseban doprinos ovog vodiča ogleda se u formularu za pisanje primedbi, koji funkcioniše kao generator primedbe. Potrebno je da unesete podatke o samom planu i tekst vaše primedbe, i ovaj generator će vam sastaviti primedbu u odgovarajućem formatu, poslati vam je kao PDF format, koji vi kasnije možete štampati i predati gradskoj upravi.

Počinju radovi
koje niste slutili

i ne sviđa vam
se ka čemu vode

Jedino gore od toga kada slučajno saznate da se donosi novi i vama neprihvatljiv plan za vaš kraj je kad za to uopšte ne saznate dok se ne pojave bageri i ne krene izgradnja. Tad nema puno vremena za proučavanje, niti će kod nadležnih institucija biti puno razumevanja ako se brzo ne okupi veći broj komšija. Međutim, i tada je važno razumeti kako je do cele situacije došlo. Treba obratiti pažnju i na to kako niste bili ranije obavešteni i zašto niste bili pozvani da učestvujete.

A

Proučite *Odluku o izradi plana* kao i sam urbanistički plan

Kako biste znali ko je inicirao izradu plana i pokrenuo taj proces i razumeli interese koji stoje iza plana i same izgradnje proučite *Odluku o izradi plana*. Zatim pronađite urbanistički plan koji predstavlja planski osnov za izvođenje bilo kakvih građevinskih ili infrastrukturnih radova. Iz njega ćete saznati šta se tačno predviđa, a na osnovu toga ćete znati i da li je proces izgradnje u skladu sa pravilima plana. Više o tome kako čitati planove možete saznati u našem *Malom vodiču kroz planiranje gradova*

<https://vodice.iup.org.rs/pristup/>

B

Tražite uvid u projektnu dokumentaciju

Podnošenjem Zahteva za pristup informacijama od javnog značaja **PRIMER: Aneks 01** možete tražiti uvid u projektnu dokumentaciju kako biste saznali šta sve radovi koji se izvode obuhvataju i predviđaju, kao i to ko je investitor radova, a ko je izvođač. Ukoliko je investitor vaša lokalna samouprava ili neka druga javna institucija, na osnovu istog zahteva možete tražiti i uvid u ugovor između investitora i izvođača radova kako biste saznali sve detalje predmetne izgradnje.

C

Sagledajte ceo proces koji je prethodio izgradnji

Pored planske dokumentacije i gomila drugih propisa utiče na to da li su radovi osnovani (npr. da li je investitor dobio građevinsku dozvolu; da li je investitor prijavio početak radova; da li je bio raspisan tender za izvođenje radova i šta u njemu piše (u slučajevima kada je grad investitor), itd.). Njihovo temeljno češljanje će vam pomoći da utvrdite da li se radovi izvode mimo zakonom propisane procedure ili planskog odnosa, ali i da izgradite suptilniju argumentaciju za vašu borbu. Ovde vam pored svih drugih stručnih saveznika najviše mogu pomoći pravnici, pogotovo ako treba pokrenuti upravne postupke, podneti žalbe ili tužbe protiv investitora ili izvođača radova.

Inicijativa *Komšije sa Dorćola*

Tokom novembra 2019. godine u delovima Dorćola, započeto je izvođenje radova na izgradnji nove trase trolejskog saobraćaja (bez zakonski obaveznog navođenja investitora, izvođača, nadzora, rokova i projekta na građevinskoj tabli). Nakon što su zahtevali i nisu dobili informacije iz uprave Grada Beograda o tome prema kom projektu se izvode radovi, a radovi nisu obustavljeni kao što je obećano na prvom sastanku sa gradskim urbanistom i sekretarom za saobraćaj, stanovnici ulica Žorža Klemansoa, Gundulićevog venca, Venizelosove, Dunavske i Poenkareove su se organizovali i pokrenuli lokalne proteste, a ubrzo nakon toga su osnovali i udruženje građana *Komšije sa Dorćola*.

Bez uvida u projekat stanovnici ovog dela grada nisu znali na koji način će radovi izmeniti izgled i način funkcionisanja njihovog komšiluka. Zbog toga je njihov inicijalni zahtev bio usmeren nadležnim institucijama i gradskim vlastima da projekat učine javno dostupnim. U decembru 2019. godine uputili su i peticiju Kabinetu gradonačelnika Grada Beograda da se radovi hitno obustave, kao i da se organizuje javna rasprava na kojoj bi stručna javnost i zainteresovani građani i udruženja zajednički razgovarali sa nadležnim institucijama i gradskim vlastima o problemima i posledicama izmeštanja saobraćaja sa Studentskog trga na život stanovnika Dorćola.

Paralelno sa protestima i mobilisanjem podrške komšija, kroz samoorganizovano istraživanje problema, članovi inicijative su zaključili da planirani radovi na izgradnji trolejbuske trase nisu usaglašeni sa Generalnim urbanističkim planom, kao i da imovinsko-pravni odnosi na prostoru planiranom za izgradnju terminusa *Dunavska* još uvek nisu rešeni te ni sama izgradnja ove okretnice nije izvesna, uprkos započetim radovima. Ukazujući na očigledne kontradiktornosti koje vode ka negativnom uticaju na javni prevoz, saobraćaj, životnu okolinu i zaštićeno kulturno dobro, inicijativa *Komšije sa Dorćola* obraćala se nadležnim državnim organima Sekretarijatu za urbanizam, Sekretarijatu za inspeksijski nadzor, Građevinskoj inspekciji, Zaštitniku građana, Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, komunalnoj miliciji i policiji.

Članovi inicijative su Sekretarijatu za javni prevoz ponudili svoje viđenje alternativnih rešenja i ponovili zahtev za širim konsultacijama sa stručnjacima i širom javnosti, ali su i predlozi i zahtev za javnom raspravom odbijeni.

Kroz saradnju inicijative sa advokatskom kancelarijom, proširili su svoje delovanje i na pravne mehanizme koji su im bili na raspolaganju. Tako su nakon nepostupanja nadležnih institucija podneli žalbu, a pošto je odbijena i tužbu Upravnom sudu. Nažalost, sud nije prihvatio privremenu meru sa odlaganjem sprovođenja projekta.

Putem svog profila na *Facebook*-u inicijativa je ne samo pozivala komšije i širu javnost na podršku, već obaveštavala transparentno o svim svojim akcijama i komunikaciji sa nadležnim institucijama. Pod pritiskom građana radovi su privremeno obustavljeni, takođe bez formalne odluke ili rešenja nadležnih institucija. Međutim, neobezbeđene rupe koje su ostale kao posledica prekida radova, osim što ugrožavaju bezbednost, podsećaju da borba još uvek traje.

Intervenišite
institucionalno

Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja

Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja **PRIMER:**

Aneks 01 je vrlo korisno sredstvo za prikupljanje različitih vrsta informacija koje su vam potrebne. Pravo na pristup ovim informacijama, kao i način njihovog zahtevanja i pribavljanja definisan je Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja⁴.

Zahtev se predaje u pisanoj formi i sastavlja se pomoću definisanog obrasca (možete koristiti ovaj formular: <https://srbijadoinformacija.rs/slanje-zahteva/>)

mada se, prema zakonu, i zahtevi koji su sastavljeni u slobodnoj formi, a sadrže sve potrebne podatke, takođe prihvataju. Moguće je zahtev uputiti i usmeno, prilikom čega se zahtev saopštava u zapisnik koji vodi ovlašćeno lice organa javne vlasti za pristup informacijama. Koji god način za podnošenje zahteva da izaberete, važno je da navedete sledeće podatke:

- ✳ naziv organa vlasti od kog tražite informacije;
- ✳ svoje ime, prezime i adresu na koju želite da vam dostave traženu informaciju;
- ✳ opis informacija koje se traže i
- ✳ druge podatke koji olakšavaju pronalaženje informacija.

Pomoću ovog Zahteva, možete od svih javnih institucija, javnih organa i organizacija tražiti uvid u informacije ili dostavljanje kopije dokumenata koji sadrže potrebne informacije od javnog značaja. Sam termin *informacija od javnog značaja* predstavlja svaku informaciju kojom raspolaže organ javne vlasti, nastalu u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti, sadržanu u određenom

⁴ Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ("Sl. glasnik RS", br. 120/2004, 54/2007, 104/2009 i 36/2010)

dokumentu, a koja se odnosi na sve ono o čemu javnost ima opravdan interes da zna.

Organ vlasti kojem podnesete zahtev dužan je da vam na zahtev odgovori najkasnije u roku od 15 dana. U slučaju da je tražena informacija od značaja za zaštitu života ili slobode nekog lica, odnosno za zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine, organ vlasti vam mora odgovoriti u roku od 48 sati.

U slučaju kada vam organ vlasti ne odgovori u propisanom roku, ili vam ne da potpunu informaciju, ili vam odgovori da informaciju ne poseduje, ali vas ne uputi na drugi organ koji informaciju ima, možete uložiti žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja⁵, koji će pokrenuti postupak pribavljanja informacije koju tražite.

5 Na zvaničnoj internet stranici Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti možete pronaći i dodatne korisne informacije:

<https://www.poverenik.rs/sr-yu/>

Slanije dopisa obrađivaču planova za vreme izrade planova

Prema zakonu, tokom celokupnog procesa izrade urbanističkog ili prostornog plana obrađivač plana je u obavezi da sa građanima komunicira jedino u okviru javnih uvida i javne rasprave. U potpunosti je prepušteno volji obrađivača da li će građane uključiti, i na koji način, i u ostale faze izrade plana, što je između ostalog uslovljeno i finansijskim sredstvima koja su im dodeljena za izradu plana.

Sa druge strane, zakonom nije zabranjena ili ograničena saradnja obrađivača plana i građana mimo javnih uvida i javne rasprave. To znači da je moguće da sa vašim komšijama sastavite dopis **PRIMER: Aneks 02** u kojem biste istakli realne probleme koje imate u kraju i koje je planom neophodno rešiti, ili u kojem biste naveli svoje ideje i predloge o uređenju prostora u vašem kraju u formi sugestija za izradu plana i na taj način inicirali komunikaciju i saradnju sa urbanistima i planerima koji su odgovorni za izradu plana za vaš kraj.

Ovaj dopis naslovite na obrađivača plana i na kraju potpišete vašeg predstavnika ili ceo komšiluk, ali obavezno ostavite kontakt podatke kako bi vam mogli odgovoriti. Najvažnije je jasno obrazložiti svoje probleme, ideje ili predloge u tom dopisu i naznačiti koliko ljudi stoji iza njih.

Budući da je ovo neformalna praksa i da nije zakonom obavezujuća, obrađivač plana nije dužan da vaše zahteve, ideje i sugestije usvoji ili da vam na bilo koji način odgovori. Međutim, vredi probati. To je inicijativa za uspostavljanje odnosa saradnje između institucija i građana, nije uvek ni lako odbiti tako nešto. Ako ništa drugo, ovakav pisani trag o dostavljanju predloga vam može biti koristan u vašoj argumentaciji na javnom uvidu i javnoj raspravi.

INTERVENIŠITE INSTITUCIONALNO

Formalni mehanizmi obraćanja vlastima

A

Peticija

Peticija je kolektivno obraćanje građana, u pisanoj formi, javnim institucijama i organima vlasti kojim se od njih traži rešavanje nekog problema, pokretanje nekog postupka iz njihove nadležnosti, daje se predlog ili se izražava protivljenje nekom delovanju tih institucija ili organa. Pravo građana da se na ovaj način obraćaju institucijama i organima vlasti zagantovano je Ustavom, međutim zakon o peticiji koji bi nedvosmisleno definisao način podnošenja peticije i postupanje institucija i organa po toj peticiji nikada nije usvojen u Srbiji.

Stoga, ne postoji propisan obrazac peticije niti propisani broj potrebnih potpisa koji bi uslovio javne institucije i organe vlasti da postupaju po zahtevu građana, i ono što je najvažnije, nije propisano u kom roku, i da li uopšte, institucije i organi moraju građanima dati odgovor na peticiju.

Međutim, pravo na peticiju je neosporno i ona može biti vrlo potentno sredstvo za borbu za prostor. Sa jedne strane prikupljanjem potpisa za peticiju u vašem kraju možete pokrenuti i mobilisati vaše komšije i sugrađane da se priključe inicijativi, a sa druge strane što je veći broj potpisa prikupljen to je vidljivost i uticaj vaše inicijative i peticije veći u javnosti.

Kada krenete u prikupljanje potpisa za peticiju, potrebno je da odštampate preporučeni obrazac peticije **PRIMER: Aneks 03**.

Unapred se informišite i odlučite kojoj javnoj instituciji ili organu vlasti podnosite peticiju naspram njenih nadležnosti i odgovornosti, jer od toga zavisi i to kako ćete formulirati svoj zahtev u tekstu peticije.

Što se tiče ličnih podataka koje potpisnici peticije treba da navedu, u praksi se pokazalo da je sasvim dovoljno navesti ime, prezime i adresu stanovanja uz lični potpis. Važno je da jedna osoba, koja je predstavnik potpisnika peticije, navede svoje podatke: ime, prezime, adresu, JMBG, broj lične karte, kao i kontakt podatke.

Detaljnije o formi peticije i sličnim oblicima kolektivnog izjašnjavanja volje građana možete pronaći na internet portalu uTICaj.

www.uticaj.rs

Onlajn peticije nemaju pravnu težinu koju imaju peticije sa autentičnim potpisima građana. Međutim, one nesumnjivo imaju svoju funkciju u podizanju svesti šire javnosti, kao i povećanju javnog pritiska na nadležne organe i institucije, s obzirom da je u njihovom slučaju lakše skupiti znatno veći broj potpisa za kraće vreme.

Inicijativa za odbranu Košutnjaka

Plan detaljne regulacije za teritoriju Košutnjaka (kompleks *Avala film*) predviđao je izgradnju oko 600.000 kvadrata stambeno-poslovnog kompleksa čija bi realizacija podrazumevala i seču oko 27 hektara šume i zelenih površina. Važeći Generalni urbanistički plan Beograda prepoznaje namenu ovih zelenih površina kao šumu, što je značilo da bi plan detaljne regulacije zapravo išao nasuprot plana višeg reda izgradnjom sadržaja na toj teritoriji.

Nekoliko udruženja i inicijativa započeli su borbu protiv ovakvog plana. Dok su neki radili na primedbama koje su građani mogli da preuzmu i pošalju u svoje ime tokom ranog javnog uvida, ili protestima i akcijama podizanja svesti o štetnim posledicama ovakvog plana u široj javnosti, inicijativa *Ne da(vi)mo Beograd* je pokrenula i onlajn peticiju (https://www.peticije.online/inicijativa_za_odbranu_kosutnjaka) protiv uništavanja prirodnih javnih dobara u gradu, a koja je skupila preko 75.000 potpisa građana.

Uz intenzivni pritisak javnosti i veliki broj primedbi koje su poslate tokom ranog javnog uvida, nakon njegovog završetka, u medijima je objavljena izjava gradskog urbaniste da je Komisija za planove Skupštine grada Beograda donela odluku da zaustavi postupak izrade plana sa dotadašnjim parametrima, premda to nikad nije potkrepljeno zvaničnim zaključcima Komisije za planove ili Skupštine grada.

B

Građanska inicijativa

Građanska inicijativa je mehanizam nalik peticiji, osim što je definisan Zakonom o lokalnoj samoupravi⁶, a potom i pojedinačnim statutima gradova i opština gde propisi i pravila sprovođenja građanske inicijative variraju.

Građanska inicijativa se pokreće kako bi građani predložili skupštini lokalne samouprave donošenje ili izmenu akta kojim će se urediti određeno pitanje iz nadležnosti tog grada/opštine ili raspisivanje lokalnog referenduma.

Broj potrebnih potpisa građana za pokretanje građanske inicijative, po zakonu, iznosi 5% od ukupnog broja građana sa biračkim pravom na teritoriji grada/opštine. Međutim, potrebno je informisati se u statutu konkretnog grada/opštine koji je tačno broj ljudi potreban. Vremenski rok za prikupljanje potpisa je neograničen. Od dana dobijanja predloga građanske inicijative, skupština je dužna da održi raspravu i da dostavi obrazložen odgovor građanima u roku od 60 dana.

Na primeru Statuta grada Beograda⁷, navešćemo pojedinosti sprovođenja građanske inicijative.

- * Radi ostvarivanja građanske inicijative građani obrazuju inicijativni odbor koji ima pet članova koji imaju biračko pravo.

6 Zakon o lokalnoj samoupravi, ("Sl. glasnik RS", br. 129/2007, 83/2014 - dr. zakon, 101/2016 - dr. zakon i 47/2018)

7 Način organizovanja i sprovođenja Građanske inicijative na teritoriji grada Beograda definisan je Statutom Grada Beograda, član 111-114, ("Sl. list grada Beograda", br. 39/2008, 6/2010 i 23/2013, "Sl. glasnik RS", br. 7/2016 - odluka US i "Sl. list grada Beograda", br. 60/2019).

Inicijativni odbor je telo zaduženo za prikupljenih potpisa i predaju predloga Skupštini grada.

- ✳ Inicijativni odbor treba da sastavi predlog Skupštini grada, koji mora biti obrazložen i sačinjen tako da se iz njega jasno vide pravci promena, odnosno rešenja o kojima Skupština grada treba da se izjasni. Gradska uprava je dužna da građanima pruži pravnu i stručnu pomoć prilikom sastavljanja predloga.
- ✳ Da bi građanska inicijativa bila punovažna, potrebno je prikupiti potpise najmanje 30.000 birača koji su upisani u birački spisak na dan predaje inicijative.
- ✳ Predlog sa prikupljenim potpisima se predaje Skupštini grada, koja je potom dužna da održi raspravu o predlogu i da dostavi obrazložen odgovor građanima u roku od 60 dana od dana dobijanja predloga.

Zbor građana

Zbor građana predstavlja svojevrsni sastanak građana koji žive u jednom delu nekog grada/opštine, a koji je kao posebna celina definisan statutom grada/opštine (najčešće mesna zajednica). Zbor se organizuje radi raspravljanja i davanja predloga za rad lokalne samouprave u domenu njenih nadležnosti.

Predlozi i zahtevi se na zboru građana usvajaju glasanjem, odnosno većinom glasova, i potom se prosleđuju skupštini lokalne samouprave, ili njenim drugim organima, u zavisnosti od zahteva i nadležnosti organa uprave. Organ koji primi predloge usvojene na zboru građana, dužan je da predloge razmotri i po njima deluje (zauzme stav, donese potrebnu odluku) i da o svemu tome obavesti građane u roku od 60 dana od održavanja zбора.

Način organizovanja i održavanja zbora građana, posebni uslovi i način rada variraju od grada do grada, jer se ove pojedinosti bliže određuju statutom svake pojedinačne lokalne samouprave.

Na primeru Beograda, zbor građana može da se organizuje na nivou mesnih zajednica po koracima koje ćemo navesti u produžetku. Na primeru Beograda⁸, zbor građana može da se organizuje na nivou mesnih zajednica po koracima koje ćemo navesti u produžetku.

- * Predsednik mesne zajednice je lice koje saziva zbor građana (sazivač), najmanje 15 dana pre dana održavanja zbora. Predsednik mesne zajednice dužan je da sazove zbor građana i kada građani to zahtevaju i prikupe potpise 10% ljudi koji imaju biračko pravo na teritoriji te mesne zajednice.
- * Sazivanje zbora podrazumeva i obaveštavanje Gradske uprave o održavanju zbora građana pisanim putem, kao i obaveštavanje građana u toj mesnoj zajednici isticanjem obaveštenja na oglasnoj tabli mesne zajednice. Nije specificirano na koje još načine sazivač može obavestiti građane, što znači da ne postoje ograničenja i moguće je i na dodatne načine plasirati obaveštenje.
- * Sazivač ili lice koje on/ona ovlasti predsedava zborom, koji ima uslove za održavanje ukoliko je prisutna većina građana sa biračkim pravom na teritoriji te mesne zajednice.
- * Način rada i usvajanja stavova o tačkama dnevnog reda bi trebalo da bude bliže definisan posebnom odlukom Skupštine grada, koja nije nikada usvojena, te je poznato samo to da se stavovi na zboru

8 Način organizovanja i rada zbora građana na teritoriji grada Beograda definisan je Statutom grada Beograda, član 115-118, ("Sl. list grada Beograda", br. 39/2008, 6/2010 i 23/2013, "Sl. glasnik RS", br. 7/2016 - odluka US i "Sl. list grada Beograda", br. 60/2019).

građana usvajaju većinom glasova prisutnih. Dobro bi bilo da predsjedavajući odredi zapisničara koji će voditi zapisnik o zboru građana, kao i da postoji spisak prisutnih građana.

- ✱ Gradska uprava je po zakonu dužna da građanima pruži stručnu pomoć prilikom organizovanja zbora građana, kao i formulacije predloga i zahteva usvojenih na zboru građana koje građani potom predaju određenom organu uprave.
- ✱ Gradska uprava, odnosno određeni organ dužan je da predloge i zahteve razmotri, zauzme stav o njima, donese potrebnu odluku ili meru i o tome obavesti građane u roku od 60 dana od dana održavanja zbora.

D

Lokalni referendum

Referendum na nivou grada/opštine može raspisati jedino skupština grada/opštine, ili na sopstvenu inicijativu, ili na zahtev koji podnese najmanje 10% birača od ukupnog biračkog tela u jedinici lokalne samouprave.

Potrebno je da potpisi građana koji podržavaju zahtev za raspisivanje referenduma budu overeni, u skladu sa zakonom.

Referendum je vrlo korisno sredstvo za direktno iskazivanje volje građana, jer je odluka doneta na referendumu obavezna, odnosno skupština lokalne samouprave je ne može staviti van snage, niti izmenama i dopunama menjati njenu suštinu u narednom periodu od godinu dana od dana donošenja odluke.

Uslovi za pokretanje referenduma od strane građana na lokalnom nivou variraju od grada do grada, kao i uslovi i način sprovođenja građanske inicijative, te je potrebno informisati se kroz statut grada/opštine.

Podnošenje amandmana na predlog nekog opšteg akta ili urbanističkog plana

Pravo građana na učešće u radu skupštine lokalne samouprave možete uživati u vidu amandmana. Zakonom je predviđeno da sednice skupštine moraju biti javne, osim iz bezbednosnih razloga. Način rada skupštine i konkretne mogućnosti učešća građana u njenom radu variraju od grada do grada, jer se statutom lokalne samouprave i poslovníkom skupštine lokalne samouprave propisuju konkretni načini rada, pa od toga zavise i uslovi i način podnošenja amandmana.

Na primer, u Beogradu, poziv na sednicu (koji sadrži datum, vreme i mesto održavanja sednice, dnevni red za predstojeću sednicu i zapisnik sa prethodne sednice) u pisanoj formi dobijaju odbornici Skupštine, ali i “sredstva javnog informisanja”. Dakle, nije precizirano kako i na koji način je javnost obaveštena o terminima i dnevnom redu sednice, osim što ponekad te informacije budu objavljene na zvaničnoj internet stranici Grada Beograda. To znači da se morate dosta potruditi kako biste na vreme saznali kada se održava sednica i kako biste mogli blagovremeno da podnesete zahteve za učešće.

U čestim situacijama kada su sednice Skupštine zatvorene za javnost, imate mogućnost da najkasnije 48 časova pre početka sednice predsedniku Skupštine predate pisani zahtev za prisustvo sednici sa obrazloženjem. Predsednik Skupštine može bez obrazloženja odbiti ili prihvatiti zahtev, ili ograničiti broj građana kojima se prisustvo odobrava.

Prema Poslovniku Skupštine grada Beograda⁹, amandman za izmenu ili dopunu nekog opšteg akta ili urbanističkog plana, čije se usvajanje predlaže, mogu podneti odbornici, drugi organi gradske uprave, ali i 500 birača sa prebivalištem na teritoriji grada. Amandman se podnosi isključivo u pisanom obliku i mora sadržati jasan i konkretan tekst koji treba da bude prihvaćen kao sastavni deo dokumenta na koji podnosite amandman, kao i obrazloženje zbog čega je neophodno napraviti baš tu izmenu ili dopunu predloženeog dokumenta.

Ukoliko želite da podnesete amandman na predlog nekog opšteg akta, morate ga predati predsedniku Skupštine grada Beograda najkasnije 24 časa pre početka sednice, dok amandman na predlog urbanističkog plana morate predati najkasnije 5 dana pre početka sednice. Idealno, na sednici Skupštine će lice ili telo koje je predložilo dokument za usvajanje prihvatiti vaš amandman i onda on postaje sastavni deo predloga dokumenta, o kojem potom odbornici glasaju. U suprotnom vam treba odbornik koji će stati iza vašeg amandmana na sednici kako bi i ostali odbornici morali da se izjasne o njemu. Zbog toga je važno imati saveznike u javnim institucijama i različitim organima uprave jer situacije kao ova zahtevaju dosta lobiranja i zagovaranja. Ukoliko imate odbornika skupštine kao saveznika, on ili ona mogu podneti amandman za vas, u svoje ime.

⁹ Poslovnik Skupštine grada Beograda (Sl. list grada Beograda, br. 15/2009).

Predaja primeđbi na nacrt urbanističkog plana tokom trajanja javnih uvida

Ukoliko ste saznali da je plan koji se trenutno nalazi u procesu izrade štetan po vaš komšiluk ili grad, postoje faze u procesu izrade i usvajanja plana u kojima imate zakonsko pravo da uložite primedbu na plan ili samu proceduru izrade plana. Te faze i prilike da predate svoje primedbe su rani javni uvid, koji traje 15 dana i javni uvid, koji traje 30 dana (Slika 1.).

Informacije o tome da je neki urbanistički plan izložen na (rani) javni uvid, koliko će trajati i gde je moguće izvršiti uvid u nacrt plana objavljuju se u dnevnim novinama, ali i na internet stranici vaše lokalne samouprave, te je potrebno redovno proveravati da li su ove informacije objavljene i za plan koji vas interesuje i na koji želite da reagujete.

Nakon što vidite šta su predložena rešenja na (ranom) javnom uvidu, potrebno je da sastavite primedbe na ono sa čim se ne slažete. Ne morate biti nikakav stručnjak da biste sastavili primedbu. Ovaj formular <https://vodic.iup.org.rs/formular/> vam može pomoći da svoje mišljenje formatirate u primedbu na plan. Ipak, vašoj argumentaciji će svakako pomoći ako u sastavljanju primedbi pomogne neko ko je jeste stručniji. Vaši saveznici mogu biti pojedinci koji rade u javnim institucijama, stručnjaci iz vašeg komšiluka, organizacije civilnog društva, ali i druge građanske inicijative koje su prolazile kroz sličan proces.

Tokom trajanja (ranog) javnog uvida možete gradskoj upravi, konkretno sekretarijatu ili odeljenju za urbanizam, podneti primedbu **PRIMER: Aneks 04** isključivo u pisanoj formi, na

pisarnici ili je poslati poštom. Kada tokom javnog uvida podnesete primedbu imate pravo i mogućnost da na predstojećoj javnoj raspravi o nacrtu predmetnog plana usmeno obrazložite vašu primedbu i postavite dodatna pitanja obrađivaču plana ili gradskoj upravi.

Komisija za planove odlučuje o tome da li se primedbe prihvataju ili odbacuju, i o tome sastavlja Izveštaj o obavljenom (ranom) javnom uvidu, koji je javni dokument i možete ga tražiti putem *Zahteva za pristup informacijama od javnog značaja*.

Možete se mnogo detaljnije informisati o različitim vrstama planova i celokupnom procesu izrade plana i mogućnostima da u tom procesu učestvujete na našem *Malom vodiču kroz planiranje gradova* <https://vodic.iup.org.rs/pristup/>, koji vam pruža mogućnost i podršku u sastavljanju vaše primedbe na neki plan, koju potom možete odštampati i predati.

Prijavite nepravilnosti i ilegalne radnje nadležnom organu

Ako verujete da neka osoba ili firma radi nešto što nije po zakonu, važećem urbanističkom planu ili da ne postoji adekvatna dozvola za radove koji se izvršavaju, možete prijaviti radove nadležnoj inspekciji i/ili pozvati policijsku upravu na vašoj opštini

PRIMER: Aneks 05 .

Investitor je prema Zakonu o planiranju i izgradnji (član 148) dužan da prijavi radove organu koji je izdao građevinsku dozvolu. Zavisno od veličine i značaja objekta, ovaj organ može biti odeljenje na opštini na kojoj se objekat gradi (iako se njihova imena i podela nadležnosti menjaju od opštine do opštine, obično su to odeljenja za građevinske i/ili komunalne poslove), Sekretarijat za urbanizam i građevinske poslove grada Beograda ili Ministarstvo za građevinu, saobraćaj i infrastrukturu (Sektor za građevinske poslove, objedinjenu proceduru i ozakonjenje / Odeljenje za objedinjene procedure), kada su u pitanju javni objekti ili veći infrastrukturni projekti. U svakom slučaju, građevinska dozvola mora da postoji i da bude istaknuta na odgovarajućoj tabli (član 149 Zakona o planiranju i izgradnji) pre nego što počnu radovi.

Zavisno od toga na kom nivou je organ koji je izdao građevinsku dozvolu, odnosno da li je u pitanju nivo opštine, grada ili republike, na tom nivou postoji i inspekcijski nadzor kome možete prijaviti nepravilnosti. Šta je sve građevinski inspektor dužan da proveriti, možete detaljnije pogledati u članu 175 Zakona o planiranju i izgradnji https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_planiranju_i_izgradnji.html - to su istovremeno i osnovi po kojima možete prijaviti radove u vašem komšiluku.

MINISTARSTVO GRAĐEVINE, SAOBRAĆAJA I INFRASTRUKTURE
REPUBLIKE SRBIJE

Sektor za inspekcijski nadzor

Adresa: Nemanjina 22-26

E-mail: inspekcija@mgsi.gov.rs,

prijavinelegalnugradnju@mgsi.gov.rs

Telefon: 011/2138-311

SEKRETARIJAT ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE GRADA BEOGRADA

Adresa: 27. marta 43-45

e-mail: inspekcija@beograd.gov.rs

Kontakt telefoni:

dežurna inspekcija: 011/3222-262, 011/3309-760, 011/3309-762

građevinska inspekcija: 011/3220-441, 063/340-931

(radnim danima od 7 do 15 časova i subotom od 10 do 18 časova)

Ukoliko je u pitanju nivo opštine, možete potražiti kontakt nadležnog odeljenja na internet stranici te opštine. U svakom slučaju, obavezno tražite od bilo kog nadležnog organa zapisnik sa tehničkog pregleda ili inspekcijskog nadzora, kako biste imali dokumentaciju o tome za gradnju vaše argumentacije, a eventualno i mogući sudski spor.

Građani kao učesnici u u pravnom postupku i upravnom sporu

Još jedna mogućnost u borbi za vaš kraj, u nekim (ne svim) situacijama u kojima institucije donose rešenja ili dokumenta povezana sa prostornom intervencijom koju želite da sprečite, jeste pokretanje upravnog spora kako bi se kroz sudski postupak preispitala zakonitost postupka izdavanja upravnog akta.

Za početak, kako biste razumeli da li je ova mogućnost uopšte primenljiva u vašem slučaju, biće korisno da zavirite u Zakon o opštem upravnom postupku - ZUP, jer on uređuje pravila u upravnom postupku, ovlašćenja i dužnosti organa vlasti, dužnosti i prava stranaka u postupku i pravo na pravnu zaštitu u ovom postupku. Prema zakonu, *upravni postupak* (član 1) je skup pravila koja organi i institucije na svim nivoima nadležnosti moraju da poštuju u bilo kom postupku u kom donose upravne akte, zaključuju pravne ugovore ili rešenja o pravima i obavezama stranaka u postupku. Postoji veliki broj postupaka nadležnih organa koji se mogu okarakterisati kao upravni postupci. Postupak procene uticaja na životnu sredinu za određeni projekat je upravni postupak. Upravni postupak je i postupak izdavanja građevinske dozvole, izdavanja različitih uslova i saglasnosti nadležnih organa koji utvrđuju prava i obaveze stranke u postupku. Postupak traženja informacija od javnog značaja je, takođe, upravni postupak koji se okončava rešenjem organa od koga se traži informacija od javnog značaja. Upravni postupak rezultira donošenjem rešenja, što predstavlja *upravni akt* (član 16). Svako pravno ili fizičko lice na čija prava i obaveze ili pravne interese utiče ishod postupka, odnosno akt, određuje se kao *stranka u postupku* (član 44).

Možda će od pomoći biti detaljnija analiza mogućih upravnih postupaka.

Prvi primer je primer **postupka koji po sebi već predviđa učešće javnosti**, kao što je recimo postupak davanja saglasnosti na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu, što je upravni postupak koji se okončava izdavanjem rešenja o saglasnosti na studiju ili rešenja o odbijanju saglasnosti, što je upravni akt. Postupak se pokreće na zahtev nosioca projekata (npr. nekog investitora), koji je stranka u postupku, a Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu predviđa uključivanje javnosti kroz javni uvid i javnu prezentaciju. Javni uvid omogućava vam da predate primedbe - ili lično ili kao udruženje građana - čime automatski stičete status stranke u postupku (u poređenju sa zainteresovanim građaninom, kao stranka u postupku imate šira ovlašćenja i prava).¹⁰ Ukoliko primedbe i argumenti građana ili udruženja nisu uzeti u obzir, postoji mogućnost žalbe, a kasnije i pokretanja upravnog spora.

Drugi primer je primer **postupka koji NE predviđa učešće javnosti**, kao što je upravni postupak izdavanja građevinske dozvole (upravni akt) za jednu fabriku. Građevinsku dozvolu izdaje organ nadležan za građevinske poslove u formi rešenja i rešenjem daje (ili ne daje) pravo stranci u postupku, u ovom slučaju investitoru koji je podneo zahtev, da izgradi neki objekat (ili ne).

¹⁰ Prema zakonu, zainteresovana javnost ima pravo na informisanje, kopiranje spisa u postupku, kao i obaveštavanje o toku postupka. Sa druge strane, stranka ima mogućnost predlaganja dokaza, učešća u postupku, pravo na podnošenje žalbi i sl.

Kako bi u ovom slučaju uticali na ishod upravnog postupka, potrebno je pre svega da budete priznati kao stranka u postupku. Pošto zakonska definicija stranke u postupku podrazumeva da postoji direktan pravni interes određenog lica da bude stranka u postupku, investitor u ovom slučaju to jeste, jer ishod postupka direktno utiče na njegova prava i obaveze. Ukoliko zamislimo da u neposrednoj blizini fabrike koja treba da se gradi postoji vlasnik i stanar neke kuće, on takođe može zatražiti od nadležnog organa da mu se dodeli status stranke u postupku zbog toga što ishod postupka utiče na njegove pravne interese ili njegova prava. Osim pojedinačnih fizičkih lica, stranka u nekom postupku može biti i grupa lica, odnosno registrovano, ali i neregistrovano udruženje građana. Ako ostanemo na primeru fabrike, neko udruženje građana koje se bavi zaštitom životne sredine i zaštitom od buke moglo bi biti stranka u postupku izdavanja građevinske dozvole za tu fabriku. Međutim, dok investitor nema ni potrebe da dokazuje svoje pravo u ovom postupku jer su njegova prava i obaveze jasni, fizičko ili pravno lice koje se pojavljuje kao stranka u postupku moralo bi da svoj pravni interes, odnosno aktivnu legitimaciju, i dokaže. Fizičko ili pravno lice koje želi da takođe bude stranka u postupku mora nadležnom organu koji postupak vodi da podnese zahtev. Ne postoji zakonom propisana forma tog zahteva, ali kroz praksu se pokazalo da je potrebno da on sadrži:

- ✱ argumentaciju da ishod upravnog postupka može da utiče na interese fizičkog lica ili na interese koje zastupa jedno udruženje;
- ✱ dokaz da udruženje zastupa kolektivne i opšte interese (ovo važi u slučaju da zahtev podnosi neko udruženje građana i u tom slučaju

udruženje uz zahtev podnosi i dokaz o registraciji i izvod iz svog statuta u kojem se navode ciljevi i delatnosti udruženja);

✱ izvod iz ZUP-a, konkretno pozivanje na član 44.

Zbog čega je važno iskoristiti mogućnost priznanja statusa stranke u postupku? Zbog toga što se na taj način stiče pravo na kompletne informacije o toku postupka i upravnim aktima koje nadležni organ donosi, ali i zbog toga što, ukoliko bude potrebno, jedino stranka u postupku ima pravo na pravne lekove u upravnom postupku (da se postupa po žalbi stranke).

Sticanje statusa stranke u postupku može biti poseban proces, a može se i spojiti sa podnošenjem žalbe, s tim što je i dalje potrebno priložiti istu argumentaciju koja taj status podržava.

Dakle, ukoliko upravni postupak to predviđa, možete i podneti žalbu na sam ishod postupka, odnosno na upravni akt (u našem primeru - građevinsku dozvolu). U ovakvim upravnim postupcima možete podneti žalbu protiv rešenja prvostepenog organa (organa koji je izdao građevinsku dozvolu) u roku od 15 dana od izdavanja rešenja. Kada podnesete žalbu, dok traje postupak po vašoj žalbi i dok se ne donese odluka o vašoj žalbi, izdato rešenje na koje se žalite ne može biti pravosnažno. Odluku o žalbi donosi drugostepeni organ. Ko je tačno drugostepeni organ u vašem slučaju možete videti u upravnom aktu na koji se žalite (u ovom slučaju rešenje o građevinskoj dozvoli). Uz to je važno znati da je upravni akt koji ne sadrži uputstvo o tome kome se upućuje žalba nezakonit. Na odluku o vašoj žalbi koju donese drugostepeni organ, koja je takođe upravni akt, ne možete podneti žalbu, već možete pokrenuti upravni spor. Postoje i slučajevi kada se na rešenje prvostepenog

organa ne može podneti žalba, nego se odmah može povesti upravni spor. Takav je slučaj sa rešenjima Vlade. Upravni spor možete pokrenuti tako što u roku od 30 dana od donošenja odluke o vašoj žalbi podnesete tužbu Upravnom sudu. Prema Zakonu o upravnim sporovima u upravnom sporu sud odlučuje o zakonitosti konačnih upravnih akata, osim onih u pogledu kojih je predviđena drugačija sudska zaštita. Treba napomenuti da bi vam u slučaju pokretanja upravnog spora bila neophodna pravna podrška, kao i da sam upravni spor može da traje i da podrazumeva i dodatne troškove.

Podignite
javnost na
noge

Strategija vaninstitucionalne borbe u rešavanju lokalnih problema se bazira na stvaranju pritiska na institucije. Manevarski prostor za delovanje je mnogo veći nego u šturim procedurama koje postoje forme radi, ali je delovanje često iscrpljujuće. Treba držati problem u fokusu medija i javnosti, organizovati akcije i uključivati nove članove u sve te aktivnosti. Za početak osmišljavanja ove strategije je dobro sagledati problem oko kog se okupljamo. Treba uvideti:

- * kako problem pogađa veći deo komšiluka ili lokalne zajednice;
- * zbog čega je relevantan i za one van lokalne zajednice (šta je ono što se nama dešava, a sutra se može i dogoditi i nekom drugom, koje posledice ima na kvalitet života u gradu, kako utiče na različite grupe ljudi);
- * da li je lako razumljiv i konkretan nekome koga se ne tiče direktno;
- * kako je problem rešiv, odnosno šta je cilj za koji se borimo.

Dajte grupi ime

Kako će se grupa zvati i predstavljati u javnosti nije zanemarljivo. Ime treba da bude mobilijuće za one koje želimo da uključimo, ali i jasno i dopadljivo svima kojima se direktno i indirektno obraćamo za podršku i prepoznavanje. Imena koje grupe sebi najčešće daju se mogu svrstati u odbrambena (*Ne damo naš kraj*) i proaktivna (*Za zeleni kraj, Za kraj po meri građana*). To ne znači da neko drugačije ime neće biti uspešno. Naprotiv, moglo bi biti upečatljivije u moru sličnih inicijativa. Treba misliti i o tome da bi grupa mogla da ima duži vek od konkretnog problema oko kog se inicijalno okupila.

Potrebno je razmisliti i o simbolima koji će se koristiti u promovanju borbe i inicijative - da ljudi hoće da ih lepe (ukoliko su na nalepnicima), stavljaju na profilne slike, nose na majicama i sl. Naravno, važno je i da se simboli lako pamte.

Kontaktirajte
medije u svim
fazama svoje
borbe

Medija ima raznih, neki su dobri u dizanju galame, drugi u kopanju pozadinskih radnji, treći za beskorisne informacije. Bilo kako bilo, mediji su važni saveznici i moćno sredstvo za širu mobilizaciju građana. Pokušajte da njihovu pažnju fokusirate na problem i ono što vi mislite da su ključne poruke vaše borbe. U suprotnom će rasprava lako odlutati u neslućena bespuća.

Kontakte medija možete naći na njihovim sajtovima kao i mnoge inicijative pre vas. Možete kontaktirati i same inicijative da vam ustupe njihove kontakte. Proverite i ko u vašem komšiluku ima direktan kontakt sa ljudima koji rade u medijima (ili je možda i sam/a novinar/ka). Razmislite da li u vašoj zajednici živi neko ko je javnosti prepoznatljiv i na koji način i vidite da li bi želeo/la da se javno zauzme za vašu inicijativu, to može biti ozbiljna prečica. Informacije o svim dešavanjima vezanim za vašu borbu treba slati na sve dostupne medije. Kao ni vi, ni novinari često ne čitaju ceo tekst. Zato se potrudite da je u vašem obaveštenju jasno o čemu se radi u naslovu poruke i prvom pasusu.

Identifikujte medije koji imaju sekciju/program/novinaru koji bi mogao da bude zainteresovan za vaš problem i vidite kako možete najdirektnije da dođete do njih. Posebnu pažnju posvetite zvanju onih medija za koje mislite da mogu da doprinesu vašem slučaju.

Nemojte se obeshrabriti ako vam neki mediji ne uzvraćaju pažnju koju vi ulažete da biste došli do njih, vrlo je verovatno da većina njih neće. Sav vaš trud uložen u medijsku strategiju gradi

prepoznatljivost vaše borbe, a to će se vremenom isplatiti. Neki će odlučiti da vas prate jer ste uporni, javiće vam se novinar koga ste ganjali jer ćete sad vi njima trebati za prilog koji prave, samim tim političarima će postati teže da vas ignorišu.

Uzmite kontakte svih novinara sa kojim stupite u komunikaciju i lično im se obraćajte kad imate nešto novo da najavite ili da podelite.

PODIGNITE JAVNOST NA NOGE

Saradujte sa medijima

Spremite jednostavne poruke koje želite da pošaljete (*šta je problem; zašto se to tiče svih; šta je rešenje*). Nemojte čekati da čujete pitanje novinara da biste videli šta ćete da kažete. Niste u debatoj emisiji nego dajete izjavu od koje će ostati dvadesetak sekundi.

Poradite na komunikativnosti poruka koje se šalju (*zašto je ono sa čim se vi suočavate relevantno svima; kako se pitanje vašeg parkića odnosi na sudbinu zelenih prostora u čitavom gradu*).

Dajte medijima što više mesa koje mogu da zagrizu. Pružite im informacije - da li ima sličnih slučajeva sa kojima mogu da uporede vašu borbu; da li je investitor upleten u sumnjive poslove; šta rade, a šta ne rade institucije. Ako razumete na koji način vi olakšavate novinarima da naprave priču, oni će ih češće praviti o vama, a i vi ćete biti zadovoljniji onim što oni naprave.

Nemojte tretirati novinare kao puke prenosiocce vaše poruke. Ako spremate neku veliku akciju, javite se novinarima sa kojima imate direktan kontakt i najavite im, pitajte ih šta misle. Daće vam koristan savet i vi ćete im biti draži - dupli dobitak.

Ukoliko možete da birate termin za vašu akciju i hoćete da je isprate mediji trudite se da radite to u terminu kada njima više odgovara. Veće su šanse da će štampani mediji preneti akciju koja se desila u toku dana nego uveče. Slično tome, mediji će pre doći na konferenciju za štampu koju organizujete u nekom konvencionalnom prostoru nego kod sebe u kraju. Sa druge strane, izbegavajte konvencije, mediji će pre ispratiti ako organizujete neku akciju (makar i simboličku) koju zatim prati davanje izjava za

medije, nego ako organizujete konferenciju za štampu da biste rekli ono što je bilo jasno već iz samog poziva.

Uvek se trudite da vam akcije budu medijski efektne - da imaju dramaturgiju i simboliku koju će mediji rado i lako da prenesu.

Dovedite bager, simulirajte građevinu, pospite pepeo... Tako ćete dobiti mnogo više prostora, nego što bi vam pripalo kao samo još jednoj od brojnih nezadovoljnih grupa građana.

Budite prisutni na internetu

Društvene mreže su toliko uzele maha u načinu na koji komuniciramo da su neizostavne i u svakoj maloj borbi. Novi mediji omogućavaju kreiranje originalnog sadržaja koji u situaciji kada neke vesti ne stižu do tradicionalnih medija može povećati vidljivost vaše borbe i problema. Naravno, proizvoditi sadržaj za internet je isto posao, ali vam se može vratiti na različite načine: imate direktan kanal komunikacije sa svima koji su zainteresovani, ljudi će vas lakše pronaći, mediji mogu direktno da preuzmu vaše objave. Lepota interneta je i to što na njemu postoji i pregršt saveta kako da se predstavite na mreži. Evo jednog saveta koji je baš za inicijative poput vaše:

<https://promeni.rs/kako-da-drustvene-mreze-budu-vas-saveznik/>.

Organizujte protest

Protest može da bude efektan način da se skrene pažnja, ali ne treba olako ulaziti u njegovu organizaciju. Protest iziskuje logistiku, dramaturgiju, ljudstvo, a neretko i dobro vreme i još po neku stvar koja nije nužno u vašoj kontroli. Međutim, kad dođe vreme za protest - onda ne treba okolišati već dobro planirati!

Protest za lokalnu borbu se najčešće organizuje na mestu oko kog se vodi borba i to:

- * tako što se skreće pažnja masovnim okupljanjem;
- * tako što se ide u direktnu konfrontaciju sa radovima (da bi se zaustavili);
- * tako što se zaustavlja nešto treće (najčešće saobraćajnica) kako bi se skrenula pažnja na problem.

Pored toga, protest može da se organizuje ispred institucije u čijoj nadležnosti se nalazi dati problem ili od koje očekujete da preduzme inicijativu koja će voditi njegovom rešavanju: od sekretarijata i opštine do predsednika država ili sedišta međunarodne organizacije u Srbiji.

Izbor mesta za protest zavisi i od broja očekivanih ljudi. Pedesetak ljudi na jednom prostoru izgleda kao gužva, dok na drugom izgleda kao slučajno zatečeni prolaznici.

Planirajte dramaturgiju protesta tako da učesnici nakon protesta odu sa energijom koju želite da prenesete okupljanjem i da razumeju da je protest imao smisla. Nemojte preterivati sa govorima. Ako imate više govornika, potrudite se da pokrivaju različite sentimente vaše borbe. Razmislite unapred o sloganima koji se mogu uzvikivati. Posebno razmislite o tome kako se protest završava, sa

kojom emocijom i porukom (ili zadatkom) želite da ljudi odu sa protesta.

Morate imati adekvatno ozvučenje u zavisnosti od toga koliko ljudi očekujete da bi se sve poruke koje ste smislili čule. Neka se logistikom protesta bave oni koji nisu zaduženi za program.

Protest, kao i svako drugo okupljanje, morate da prijavite unapred

PRIMER: Aneks 06 .

Inicijativa Zajednička akcija blok 37

<https://www.facebook.com/blok37zajedno/>

Stanovnike stambene zgrade u novobeogradskom bloku 37 jednog jutra zateklo je i iznenadilo ograđivanje gradilišta i dolazak mašina na prostor između njihove zgrade i saobraćajnice. Taj prostor je originalno bio planiran kao deo bloka, pokriven zelenim površinama, drvoredima i sadržao je parking za stanare, te je služio kao prostor koji štiti stanare od saobraćajne buke i direktnog zagađenja. Međutim, usvajanjem urbanističkog projekta daleko od očiju javnosti, taj prostor je transformisan u građevinsku parcelu koju je grad prodao privatnom investitoru, da na tom prostoru gradi. Na ovakav način su stanari saznali da počinje izgradnja objekta tik pred njihovim prozorima, koji bi ih u potpunosti zazidao.

Tada počinje i komšijsko organizovanje i defanziva. Građani bloka 37 napravili su interne kanale komunikacije, podelili uloge i zaduženja, osnovali organizaciona tela, uspostavili kontakte sa medijima, obavestavali komšije, prikupljali informacije i gradili svoju argumentaciju protiv ovakve izgradnje.

Tokom tih letnjih meseci 2021. godine, građani su blokirali ulaz na gradilište, i organizovali dano-noćna dežurstva i straže, kako bi održali svoje blokade. Dok su jedni dežurali, drugi bi brinuli o njima, donosili im hranu i vodu. Takođe, redovno su organizovani masovni protesti i blokiranje novobeogradskih bulevara. Ti protesti su okupljali stanovnike bloka 37, ali su im se pridruživale komšije iz susednih blokova, i inicijative iz drugih delova grada i pružale podršku.

Borba stanara iz bloka 37 dovela je do poziva i niza sastanaka sa predstavnicima gradske uprave i investitorom, na kojima se tragalo za rešenjem problema. Usled neumornih protesta i upornosti građana, gradska uprava je odlučila da investitoru ponudi drugu lokaciju za izgradnju, a da predmetnu parcelu otkupi nazad u javnu svojinu i ostavi neizgrađenu. Kako ovaj dogovor nije bio formalizovan, građani su nastavili sa svojim aktivnostima i bili uvek u pripravnosti do same formalizacije postignutog sporazuma.

PODIGNITE JAVNOST NA NOGE

Organizujte akciju

Nemojte se okupljati samo da biste se bunili ili zahtevali. Koristite prostor za koji se borite na način na koji mislite da treba da bude korišćen. Organizujte piknik, koncert, fudbalski turnir, spremite kotlić za komšiluk - pokažite šta taj prostor (može da) znači lokalnoj zajednici. Na taj način ćete drugima, ali i samima sebi pokazati da vam taj prostor pripada, a to će doneti nove sveže energije u vašu borbu.

Ne morate vašu borbu da vodite isključivo kroz masovna okupljanja. Često je važnije kontinuirano prisustvo, nego velika akcija u kojoj ste svi izgoreli. Zato pravite mikro akcije u kraju, ali i tamo gde treba da vas čuju: dočekujte političare sa transparentima, popravite mobilijar, postavite improvizovani spomenik, vozite kola sa razglasom...

Nemojte se ustručavati i da iskoristite medijsku vidljivost drugih događaja i ljudi - trčite maraton sa vašim obeležjem, uletite u kadar dok političari daju izjavu, delite bedževe i majice sa vašim simbolima javnim ličnostima.

Inicijativa *Za naš lepi kraj Stjepana Filipovića*

<https://www.facebook.com/groups/1119580928454273>

Na ranom javnom uvidu početkom 2021. godine stanovnici beogradskog naselja Stjepan Filipović su saznali da je u procesu izrade plan koji predviđa izgradnju tri solitera na zelenim površinama među njihovim zgradama. Dodatno, površina predviđena za izgradnju solitera je klizište. Kako to obično biva sa planovima oko kojih postoji jak interes investitora, a i dobra povezanost sa gradskom upravom, iste godine plan je stigao i na javni uvid.

Tokom cele godine, građani su održavali sastanke u svom lokalnom parku, organizovano pisali primedbe i skupljali potpise za peticije protiv izgradnje solitera na klizištu i ugrožavanja bezbednosti ljudi. Pored toga, organizovali su akcije čišćenja i uređenja naselja, sadnje i dodatnog pošumljavanja zelenih međublokovskih površina, a u zimskim mesecima su organizovali zajedničke akcije čišćenja snega.

S obzirom da su građani zagovarali da se umesto izgradnje solitera na klizištu i na mestu već postojećeg objekta javne namene koji nije u upotrebi, taj objekat privede nameni i koristi za potrebe zajednice, organizovali su čišćenje i uređenje tog objekta sa ciljem njegove prenamene u muzej naselja. Na putu ka tom cilju ostvarili su saradnju sa različitim institucijama kulture, te organizovali izložbu koja tematizuje njihovu borbu i zajedničke napore za očuvanje svog kraja.

Pored svih ovih akcija, građani su se borili i kroz institucije, pa su tako tokom javnog uvida poslali stotine primedbi, i organizovano učestvovali na javnoj raspravi o predloženom planu. U periodu nakon javnog uvida, organizovali su tri velika protesta u svom naselju, koji su okupili veliki broj komšija i koje su mediji ispratili i preneli. Svi njihovi navedeni napori doveli su do toga da gradska uprava i Komisija za planove donesu odluku o odbacivanju predloženog plana, odnosno o zabrani izgradnje na ovoj lokaciji.

Nakon ove pobjede, stanovnici naselja Stjepan Filipović nastavili su da rade na daljem organizovanju komšija i unapređenju uslova života u kraju, kroz osnivanje mesne zajednice kao najnižeg oblika lokalnog samoupravljanja koji naš zakon prepoznaje, i kroz koji građani direktno mogu da potežu pitanja od lokalnog značaja i učestvuju u upravljanju gradom, odnosno svojim naseljem.

Aneksi

.....
naziv i sedište organa kome se zahtev upućuje

ZAHTEV

za pristup informaciji od javnog značaja

Na osnovu člana 15 st. 1 Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Službeni glasnik RS“, br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10), od gore navedenog organa zahtevam.*

- obaveštenje da li poseduje traženu informaciju;
 - uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju;
 - kopiju dokumenta koji sadrži traženu informaciju;
 - dostavljanje kopije dokumenta koji sadrži traženu informaciju:**
- poštom
elektronskom poštom
faksom
na drugi način:*** _____

Ovaj zahtev se odnosi na sledeće informacije:

(navesti što precizniji opis informacije koja se traži kao i druge podatke koji olakšavaju pronalaženje tražene informacije)

U _____, dana _____ 202__ godine

Tražilac informacije/Ime i prezime

Adresa

Drugi podaci za kontakt

Svojeručni potpis

* U kućici označiti koja zakonska prava na pristup informacijama želite da ostvarite.

** U kućici označiti način dostavljanja kopije dokumenata.

*** Kada zahtevate drugi način dostavljanja obavezno upisati koji način dostavljanja zahtevate.

Gradska uprava Grada Beograda
Sekretarijat za urbanizam i građevinske poslove
27. marta 43-45, Beograd

ZAHTEV
za pristup informaciji od javnog značaja

Na osnovu člana 15 st. 1 Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Službeni glasnik RS“, br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10), od gore navedenog organa zahtevam:*

-dostavljanje kopije dokumenta koji sadrži traženu informaciju:**

elektronskom poštom na adresu: petar.pterovic@email.com

Faksom

Na drugi način:***

Ovaj zahtev se odnosi na sledeće informacije:

S obzirom da je u štampanim i elektronskim medijima objavljena informacija da je započeta rekonstrukcija (**na primer**), ulice na opštini Vračar, u Beogradu, zahtevam od vas sledeće informacije:

1. Zahtevam da mi dostavite informaciju koju firmu je Grad Beograd, kao investitor građevinskih radova na rekonstrukciji Beogradske ulice, angažovao da radove izvrši.
2. Zahtevam da mi dostavite informaciju o tome da li je Grad Beograd raspisao javnu nabavku za pribavljanje usluga izvršenja građevinskih radova na rekonstrukciji Beogradske ulice. Molim vas da mi dostavite broj te javne nabavke.
3. Zahtevam da mi dostavite ugovor koji je Grad Beograd, kao investitor, zaključio sa izvođačem građevinskih radova na rekonstrukciji Beogradske ulice.
4. Zahtevam da mi dostavite informaciju o tome da li je investitor radova na rekonstrukciji predmetne ulice dobio građevinsku dozvolu od Gradske opštine Vračar ili Gradske uprave Grada Beograda za izvođenje radova. Takođe zahtevam da mi dostavite informaciju na osnovu kog planskog dokumenta je izrada građevinska dozvola.
5. Zahtevam da mi dostavite projektnu dokumentaciju na osnovu koje se izvode radovi na rekonstrukciji predmetne ulice (tekstualni + grafički deo dokumentacije).

U Beogradu, dana 15.02.2021. godine

Tražilac informacije:

Petar Petrović

Beogradska 123

petar.petrovic@email.com

JP Urbanistički zavod Beograda

Bulevar despota Stefana 56, 11000 Beograd, Srbija

PREDMET: Dopis građana okupljenih oko inicijative Grupa građana iz Bloka 1 u vezi sa izradom plana detaljne regulacije Bloka 1 i rekonstrukcije parka u našem bloku.

Poštovani,

Obraćamo vam se kao grupa građana i građanki koji stanuju u Bloku 1 i koji su se okupili oko zajedničke inicijative. Povod za naše aktivnosti je prvenstveno naša želja da se uključimo i budemo uključeni u proces planiranja, razvoja i oblikovanja neposrednog okruženja u kojem živimo.

U martu ove godine smo organizovali radionicu sa stanovnicima našeg bloka koja je kao rezultat dala niz predloga, potreba i želja stanovnika našeg bloka, koje se odnose na rekonstrukciju parka.

1. Naše potrebe koje se tiču uređenja parka su sledeće:
 - 1.1. želimo da se postojeće javne zelene površine zadrže;
 - 1.2. tamo gde je to potrebno, želimo da se zelene površine revitalizuju i obnove;
 - 1.3. želimo da pešačka staza koja ide kroz središte parka ostane iste širine, kao i sve ostale staze;
 - 1.4. želimo da se parkovski mobilijar obnovi i dopuni, kao i dečija igrališta;
 - 1.5. želimo da se već postojeće površine za sport i rekreaciju obnove i rekonstruišu, i da se funkcionalno dodaju nove.

2. Naše potrebe koje se odnose na direktno učešće građana koji stanuju u Bloku 1 su sledeće:
- 2.1. želimo da direktno i pravovremeno budemo obavешteni o izradi plana za naš blok - pored objavljivanja informacija u sredstvima informisanja, zahtevamo da budemo direktno informisani;
- 2.2. želimo da sa stručnjacima iz Urbanističkog zavoda Beograda koji izrađuju plan za naš blok dogovorimo i osmislimo načine našeg učešća u izradi tog plana koji utiče na kvalitet naših život.

Molimo vas da nam se nakon što sagledate i razmotrite naše potrebe i zahteve obratite i odgovorite. Mi, građani, želimo da uspostavimo sa Urbanističkim zavodom Beograda uspešnu i produktivnu saradnju i komunikaciju po svim gore navedenim tačkama, kako bismo zajednički zaštitili i planirali Blok 1.

Raspoloženi smo da se sa vama sastanemo i razgovaramo, a u mogućnosti smo i da organizujemo zajednički sastanak u javnim prostorijama mesne zajednice u našem bloku.

Za sve dodatne informacije možete mi se obratiti putem dole navedenog kontakta.

Srdačan pozdrav,

Petar Petrović

petar.petrovic@email.com

067/1234567

ispred

Inicijative „Grupa građana iz Bloka 1“

gradjani.blok1@email.com

**Navesti naziv i adresu organa kome
se peticija upućuje**

Na osnovu člana 56 Ustava Republike Srbije, dole potpisani građani, podnose i zahtevaju odgovor
na

PETICIJU
za

(Navesti jasno određen zahtev ili predlog)

(Ukoliko je potrebno, navesti objašnjenje zahteva)

PODNOŠIOCI PETICIJE

Ime i prezime	Adresa stanovanja	Potpis

(možete dodati onoliko redova u tabeli koliko vam je potrebno)

(navedite mesto i datum predaje peticije)

U ime zastupnika podnosioca:

ime i prezime

adresa

matični broj

broj lične karte

e-mail adresa (opciono)

broj telefona (opciono)

svojeručni potpis

(Navedite naziv i adresu nadležnog organa
kojem se primedba upućuje)

PRIMEDBA

PREDMET PRIMEDBE: Rani javni uvid /javni uvid u (navedite naziv plana)

Poštovani,

Uvidom u predmetni plan uočeno je sledeće:

(Navedite šta ste uočili i smatrate da ne treba na taj način biti definisano planom. Takođe, možete imati primedbe i na sam proces izrade plana i obavljanja ranog javnog uvida ili javnog uvida.)

(Ukoliko imate ideju ili sugestiju, navedite i njih.)

U (navedite mesto iz kojeg šaljete primedbu), dana (navedite datum slanja primedbe)

Podnosilac primedbe
(navedite svoje ime i prezime, adresu prebivališta i e-mail/tel. kontakt)

Gradska uprava Grada Beograda
Sekretarijat za urbanizam i građevinske poslove
Kraljice Marije br. 1
11000 Beograd

PRIMEDBA

PREDMET PRIMEDBE: Rani javni uvid u Plan detaljne regulacije između ulica Jurija Gagarina i
Zemunske, Gradska opština Novi Beograd

Poštovani,

Uvidom u predmetni plan uočeno je sledeće:

Na delu katastarske parcele br. 1234, KO Novi Beograd planirana je saobraćajnica Nova 1, koja prelazi preko postojećeg stambenog objekta, čiji sam ja vlasnik i stanar. Predlažem da se kroz izradu ovog plana saobraćajnica Nova 1 planira do ivice navedene parcele, kako bi se zadržalo postojeće stanje objekta, koji je sagrađen u skladu sa propisima i zakonima koji su važili u periodu njegove izgradnje.

U Beogradu, 20.12.2020.

Podnosilac primedbe:

Petar Petrović

Jurija Gagarina 123/456, Novi Beograd

petar.petrovic@email.com

067/1234567

Gradska uprava Grada Beograda
Sekretarijat za urbanizam i građevinske poslove
Kraljice Marije br. 1
11000 Beograd

PRIMEDBA

PREDMET PRIMEDBE: Javni uvid u Plan detaljne regulacije Bloka 1, Gradska opština Novi Beograd

Poštovani,

Uvidom u predmetni plan uočeno je sledeće.

Planom se predviđa betoniranje i izgradnja parkinga na zelenoj površini u Bloku 1, kako bi se obezbedilo 50 novih parking mesta.

Smatram da je to izuzetno loše plansko rešenje jer će značajno smanjiti zelene površine u našem bloku. Moja porodica, kao i drugi stanari u Bloku 1, koristi tu zelenu površinu i ne želim da se ona uništi i smanji, i zbog toga smatram da je potrebno da nađete drugo rešenje za izgradnju parkinga.

U Beogradu, 20.12.2020.

Podnosilac primedbe:

Petar Petrović

Jurija Gagarina 123/456, Novi Beograd

petar.petrovic@email.com

067/1234567

Gradska uprava Grada Beograda

Sekretarijat za urbanizam i građevinske poslove

Kraljice Marije br. 1

11000 Beograd

PRIMEDBA

PREDMET PRIMEDBE: Rani javni uvid povodom izrade plana detaljne regulacije za kompleks Avala filma, Gradska opština Čukarica

Prilikom uvida u predmetni Elaborat za rani javni uvid na strani 24. u Tabeli 1 - Tabela bilansa površina predloženih namena (orijentaciono) navedeno je da će realizacija ovakvog planskog rešenja kao rezultat i svoj cilj imati smanjenje površine gradske šume sa 26,8 ha (što trenutno čini 30,8% područja obuhvaćenog ovim planom) na svega 3,2 ha (što bi bilo samo 3,7% obuhvaćenog područja).

1. Prema Planu generalne regulacije građevinskog područja sedišta jedinice lokalne samouprave – Grad Beograd, celine I – XIX (u daljem tekstu PGR) u poglavlju koje se odnosi na opšta pravila uređenja i građenja, 2.2.2. Zaštitna prirode i prirodnih dobara navodi se:
“Strategija razvoja Beograda, pa samim tim i razvoja predmetnog područja, zasniva se na očuvanju i zaštiti prirode, prirodnih dobara i prirodnih vrednosti. (...) Takođe, strateško opredeljenje zaštite prirode Beograda podrazumeva efikasno i dosledno sprovođenje zakonskih odredbi u procesu planiranja grada, u oblasti zaštite prirode i, uopšte, zaštite životne sredine.”

UPGR-u su jasno izdvojeni tipovi prirodnih predela i način i uslovi njihove zaštite i unapređenja. Predmetna lokacija je obuhvaćena tipom prirodnog predela koji se mora sačuvati i koji se naziva „Pobrđa i zaravni u neposrednom slivu Save“ - te je jasno naznačeno da se u okviru ovih prirodnih predela moraju “primeniti mere savremene nege šuma, uz favorizovanje i afirmisanje njihovih izletničko rekreativnih funkcija i očuvati sadašnje granice šumskih kompleksa u celosti.”

2. Prema Planu generalne regulacije sistema zelenih površina grada Beograda (u daljem tekstu PGRSZP) postojeće šume koje se nalaze u okviru područja obuhvaćenog ovim planom dominantno su definisane su kao Šume u javnim službama i jedan manji deo obuhvaćenog područja definisan je kao Šume i šumsko zemljište. PGRSZP u okviru odeljka B) Pravila uređenja i građenja u poglavlju 5.1. Opšta pravila za javne zelene površine u okviru drugih površina javne namene ističe da sva pravila navedena u ovom poglavlju koja se odnose na javne zelene površine u okviru drugih površina javne namene moraju biti primenjivana u svim planovima detaljne regulacije koji se budu izrađivali na području GUP Beograda, odnosno PGR građevinskog područja Beograda. Ovdje se ističe da šume u javnim službama, podjednako kao i šume na šumskom zemljištu, predstavljaju prirodni resurs i dobro od opšteg interesa, kako za Grad Beograd, tako i za Republiku Srbiju. Dalje se ističe i to da se postojeće šume u okviru površina za objekte i komplekse javnih službi planskim rešenjem moraju u celosti sačuvati i da je njihovo korišćenje javno!

PGRSZP navodi da se za predmetne šume u okviru površina za objekte i komplekse javnih službi moraju poštovati i primeniti pravila za očuvanje, uređenje i održivo korišćenje postojećih šuma, što predstavlja delatnosti od opšteg interesa. Ta pravila su definisana u PGRSZP u poglavlju 1.3.1. Opšta pravila za šume i šumsko zemljište i definišu i nalažu sledeće:

- zabranjeno je trajno smanjivanje površina pod šumama;
- neophodno je povećavanje šumskog fonda;
- zabranjeno je otuđivati šume u javnoj svojini;
- šume se moraju čuvati i štitiiti kao osnovni činioci životne sredine.

Ovde se i eksplicitno navodi da za šume, koje su ovim PGRSZP definisane kao ekološko i estetsko funkcionalni prostori u urbanom tkivu, **NIJE DOZVOLJENA PROMENA NAMENE.**

Na osnovu navedenih izvoda iz urbanističkih planova višeg reda nedvosmisleno je jasno da plansko rešenje predloženo u predmetnom Elaboratu za rani javni uvid nema planski osnov u planovima višeg reda, sa kojima prema Zakonu o planiranju i izgradnji mora biti usklađen (Član 33 koji propisuje da „Dokumenti prostornog i urbanističkog planiranja moraju biti usklađeni, tako da dokument užeg područja mora biti u skladu sa dokumentom šireg područja.“). Dakle PDR mora biti usklađen i u svemu prilikom formulisanja i izrade predloga planskog rešenja mora poštovati propisane mere zaštite prostora, kao i pravila uređenja i građenja u svim PGR-ovima. Stoga, zahtevam da se predloženo plansko rešenje u ovom Elaboratu za rani javni uvid odbaci i da se pristupi izradi novog koje bi regulisalo i zaštitilo šumsko zemljište na obuhvaćenom području, i samim tim zaštitilo javni interes umesto privatnog i ličnog interesa investitora.

U Beogradu, 20.12.2020.

Podnosilac primedbe:
Petar Petrović
Jurija Gagarina 123/456, Novi Beograd

Gradska uprava Grada Beograda
Sekretarijat za inspeksijske poslove
Sektor za građevinski i urbanistički inspeksijski nadzor
Odeljenje za građevinsku inspekciju
Ulica 27. marta, br. 43-45
11000 Beograd

PRIJAVA GRAĐEVINSKOJ INSPEKCIJI

PREDMET: Izgradnja objekta na kat. parc. 1957 KO Stari grad na adresi Kosančićev venac 21, Stari grad čiji je investitor firma Maison Royale d.o.o. Braće Nedića 22, 11000 Beograd

Poštovani,

Uočila sam na adresi Kosančićev venac br. 21, Stari grad, 11000 Beograd postavljenu tablu za koju je jasno da nije gradilišna tabla, iako se njom saopštava deo podataka vezanih za izgradnju objekta (slika 1). Ovim putem želim da prijavim investitora koji je postavio tablu koja nije u skladu sa Pravilnikom o izgledu, sadržini i mestu postavljanja gradilišne table (Sl. glasnik RS, br. 22/2015), te pored toga što izgled table ne odgovara Pravilniku, nedostaju i ovim Pravilnikom propisani podaci: gabarit objekta – površina i visina, početak i završetak radova, i jasno naveden tip dozvole.

Dodatno, na predmetnoj postavljenoj tabli navodi se broj rešenja o dozvoli 351-1012/19 koju je, kako se navodi, izdalo Odeljenje za građevinske poslove Gradske opštine Stari grad. Međutim uvidom u CEOP-Centralnu evidenciju objedinjene procedure, ustanovila sam da dozvola pod navedenim brojem ne postoji. Takođe, zahtevam da se utvrdi o kojoj vrsti dozvole se radi.

Podnosilac prijave

Jovana Jovanović
Beogradska 1234

jovana.jovanovic@email.com
067/1234567

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije

Policijskoj upravi _____

ul. _____, br. _____.

PREDMET: Prijava za održavanje javnog okupljanja

Saglasno članu 12 i 14 Zakona o javnom okupljanju ("Sl. glasnik RS" br. 6/2016) kao organizator javnog okupljanja na javnom prostoru podnosimo prijavu za održavanje javnog skupa **ASNS (naziv skupa)**, sa sledećim podacima:

1. organizator: **ASNS – (ime i prezime pojedinca ili naziv organizacije)**, sa sedištem u **(grad ili mesto)**, ul. **(adresa – ulica i broj)**;
2. odgovorno lice: **(ime, prezime, broj lične karte, funkcija i kontakt telefon)**;
3. odgovorno lice redarske službe: **(ime, prezime, broj lične karte, funkcija i kontakt telefon)**;

4. mesto javnog okupljanja: (definisati otvoren prostor, odnosno naziv, sedište i adresu objekta koji čini taj prostor);
5. vreme javnog okupljanja: (datum održavanja);
6. trajanje javnog okupljanja: od _____ do _____ časova;
7. cilj javnog okupljanja: (navedite razloge okupljanja);
8. program javnog okupljanja: (opisite kako će teći vaše okupljanje);
9. mere koje organizator preduzima u skladu sa članom 11 Zakona o javnom okupljanju:
 - očekivani broj učesnika oko _____.
 - Organizator će naknadno odrediti lica koja će vršiti redarsku službu i koja će imati posebne oznake.

U _____, __. __. 201__ godine

Organizator okupljanja

(potpis ovlašćenog lica i overa)

Gradska opština Zvezdara
Odeljenje za komunalne delatnosti,
zaštitu životne sredine i
koordinaciju investicionih projekata
Bulevar kralja Aleksandra 77, 11120 Beograd

Predmet: Inicijativa za postavljanje klupa kroz šumsku stazu

Poštovani/a,

Pišem Vam u ime grupe građana i građanki okupljenih iza predloga da se sredi pešačka staza kroz Zvezdarsku šumu koja se nalazi između ulica Vojvode Sime Popovića i Trnavske.

Na pešačkoj stazi u dužini od nekoliko stotina metara decanijama je bio omogućen automobilski saobraćaj, no pre nekoliko godina je isti zabranjen i od tada stazu koriste isključivo pešaci. Prošle godine je posle nekoliko godina obnovljeno osvetljenje kroz stazu što je omogućilo ljudima da stazu bezbedno koriste noću. Osim kao prolaz ovu stazu ljudi koriste u rekreativne svrhe. Kako je Zvezdara u tom delu brdovita ova ravna i drugačka staza omogućava starim ljudima koji koriste pomagala u hodanju da se tu kreću, stazu koriste ljudi sa bebama u kolicima, kao i rekreativci za vežbanje. Na polovini staze nalazi se predmet od betona koji godinama ljudima služi kao mesto za sedenje i odmor. Na tom mestu ne postoji kanta za đubre, te iza ljudi često ostane đubre po podu. Zbog svega navedenog predlog ljudi koji žive u ovom delu Zvezdare je da sena tom mestu postavi klupa i kanta za đubre. Zbog starih ljudi koji tu zastanu da se odmire od šetnje, potrebno je postaviti još dve klupe sa obe strane početka staze prekoputa bandera.

Srdačan pozdrav,

U ime inicijative:
Petar Petrović
Čingrijina BB, Zvezdara
petar.petrovic@email.com

Ministarstvo prostora PRIRUČNIK ZA ODBRANU PROSTORA

– dopunjeno izdanje

Izdavač: Ministarstvo prostora / Institut za urbane politike

Urednici: Marko Aksentijević, Božena Stojić, Jovana Timotijević

Puno se zahvaljujemo i Milici Batričević, Mirku Popoviću, Jovanu Rajiću, Vjekoslavu Vukoviću, Ani Popovicki, Dobrici Veselinoviću, Ivi Čukić, Mariji Mićanović i Antoniju Čatiću na dragocenom doprinosu priručniku kroz svoje znanje, priloge i komentare.

Lektura: Marija Aćimović

Ilustracije: Andela Janković

Prelom: Jednina Duo

Štampa: Standard 2

Tiraž: 2000

Beograd, 2023.

ISBN-978-86-82016-04-5

Priručnik za odbranu prostora - dopunjeno izdanje je štampan uz podršku regionalnog projekta "SMART Balkan - Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan", koji realizuju Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy Making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation (IDM), a koji finansijski podržava Ministarstvo spoljnih poslova Norveške (NMFA). Sadržaj Priručnika za odbranu prostora - dopunjeno izdanje je isključiva odgovornost Ministarstva prostora i ne odražava nužno stavove Ministarstva spoljnih poslova Norveške (NMFA).

Doradu priručnika omogućila je
Regionalna kancelarija fondacije
Hajnrih Bel u Beogradu.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.621(035)
502.1(035)

PRIRUČNIK za odbranu prostora / [urednici Marko Aksentijević,
Božena Stojić, Jovana Timotijević]

; [ilustracije Anđela Janković]. - Dopunjeno izd. -
Beograd : Ministarstvo prostora : Institut za urbane politike, 2023
(Beograd : Standard 2). - 112, [25] str. : ilustr. ; 21 cm

Kor. nasl. - Tiraž 2.000. - Aneksi: str. [1-25]. - Napomene i
bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-82016-04-5 (IZUP)

а) Грађански активизам -- Заштита животне средине --
Приручници

COBISS.SR-ID 107550985

MINISTARSTVO
PROSTORA